

MIRADOR

Any V. Núm. 226 - Barcelona, dijous, 1 de juny de 1933

SETMANARI DE LITERATURA ART I POLITICA

Preu: 30 cèntims - Corts Catalanes, 589 - Tel. 11430 - Subscripció: 3'50 pessetes trimestre

LA CATALANITAT EN MARXA

L'Estatut interior

El nostre Parlament ha consagrat amb el seu vot l'Estatut interior de Catalunya. Catalunya, doncs, ha rebut la seva Constitució dins el règim autòmic definit per l'Estatut aprovat pel Parlament de la República. Per bé que un avenç complementari, ja contingut implícitament dins el que representa l'Estatut «exterior», l'Estatut interior representa un nou avenç de la vida històrica de la nostra terra. Tenim des d'ara un Parlament, un Consell i un President. Aquests tres termes s'estructuren cadascun i tots en combinació

temes de política de tràmit, algú ha pogut, il·lusòriament, parlar de la mort del catalanisme, just el moment que ens donem una Constitució autònoma; que el català penetra als graus de l'ensenyament. Que, quant a la història, no estarem condemnats més els catalans a guaitar amb enyor al fons del pou màgic del passat, si ja no és per cobrar-hi energies per fer la història del nostre present i atansar-nos a un gran esdevenidor.

I si certes formes de cultura vulgaritzada es marceixen, què us direm? Comença, en

El Parlament català el dia de l'aprovació de l'Estatut interior

els uns amb els altres. Del seu joc ha de néixer tota la vida autònoma del país. No discutim si són més o menys del que es mereix Catalunya. Però són suficients. Si els catalans volem, l'autonomia per organitzar una plenitud creixent de la personalitat de la nostra pàtria. Tot depèn de l'ús més o menys encertat que sabrem fer de les nostres institucions.

La causa de Catalunya, com veiem, va fent la seva via. El camí avençat és molt. Algú, guiant-se pel sentiment, el trobarà encara escàs. Però, dins la pràctica, arriba a sorprendre la ruta ascensional de les nostres llibertats. I també de les nostres responsabilitats, de les nostres obligacions.

Aquesta reflexió ens dona peu a tractar d'una opinió bastant estesa per certs sectors, que atribueix un descens de tots sentiments catalanistes dins l'hora actual. Per a nosaltres, aquesta opinió, més que a una realitat, respon a una il·lusió d'òptica.

Realment, n'hi ha prou amb considerar allò que calia per a ésser catalanista als inicis de la nostra renaixença i el que avui cal. Tot es reduïa, llavors, a escriure poesies catalanes i a sospirar damunt els infortunis de la nostra pàtria, sobretot a la guerra de Successió. No negarem que aquest estat d'ànima, força intens, produïa obres meravelloses. Però nosaltres no discutim pas les excel·lències de tal o tal altra fórmula de catalanisme a través de la història. Cuitem a dir, al contrari, que totes han estat perfectes i necessàries al seu temps. Només establím una gradació de dificultat i complexitat. En aquest sentit l'obra del catalanisme polític, primer teòric i elegíac, més endavant més pràctic, assenyalava un progrés. També és més difícil i llença la nostra pàtria a alternatives violentes d'illúsió i depressió. És clar que com a ideal treballant a l'oposició, el catalanisme encara té totes les facilitats i tors els reclams del sentiment. Amb tal que vibri el cor sota la paraula de l'orador i l'espiguet de la terra, un hom pot creure's perfectament catalanista.

Però de la República ençà, el catalanisme ha fet una nova creixença. Ha pres un altre aspecte. Per ésser catalanista és necessari saber què és el que pertany al bon govern de Catalunya. Resten com a coses lloables, i àdhuc necessàries, el culte a la nostra poesia; però més aviat com a forma d'alta cultura estètica que no pas massa lligada a festes oficials. Oficialitat i poesia són dos termes que solen repèllir-se. També aquell batocor patriòtic, aquell entusiasme d'on surten la força i la perseverança. Però, a més, hi ha tasca grisa, obstinada, a través d'inevitables errors, fruits de la inexperiència. Tasca d'ordenar i estructurar. Feina de cada dia. Fins ara, el catalanisme sovint ha estat una cosa dels dies de festa. A present s'ha de portar cada dia. De la contemplació hem passat a l'acció.

Per això, veient que minven les tirallongues líriques — i potser encara no prou, per al nostre gust — i, en canvi, sovintegen els

carvi, allà on ha de començar, una cultura de veres. Una cultura que afirmarà el valor universal dels catalans. No enyoreu massa les coses que només fan passar l'estona. Ara, terra ferma.

El catàleg del Saló Mirador

Aquesta setmana es posarà a la venda el catàleg que hem editat del Saló MIRADOR organitzat per aquest setmanari i dedicat a Cent anys de retrat femení en la pintura catalana.

Aquest catàleg forma un volum que serà recercat pels col·leccionistes, acuradament imprès, amb la relació detallada de les obres exposades, succintes biografies dels pintors i cinquanta reproduccions sobre paper couché.

Per als subscriptors de MIRADOR i les persones que es subscriuïren al catàleg, el preu d'aquest és de 5 pessetes. El seu preu en llibreria serà de 6 pessetes.

De Dijous a Dijous

Els diaris ens han portat la notícia de la detenció del cèlebre bandit cors Spada, que ha pogut ésser hagut després d'onze anys de viure al maquis, com tot bandit cors que s'estimi. Ni aquella gran batuda d'ara ja un parell d'anys, amb cooperació d'avions i tot, no va aconseguir de posar en mans de la justícia l'anomenat «bandit d'honor», que seguia amagat menjant castanyes, matant gent i més o menys encobertament protegit per gent del país i per influències polítiques misterioses.

La veritat és que del banditisme a Còrsega, les persones que en tenen una idea la deuen exclusivament a la literatura. Tothom que en sap alguna cosa, la deu a Prosper Merimée, per les seves obres escrites en temps que a Espanya mateix hi havia els tan reputats bandits generosos d'Andalusia. Com aquests, els de Còrsega eren també tots honorables bandits, que tenien un concepte de la justícia una mica diferent de l'oficial. Però de generosos — allò de robar els rics per donar-los als pobres — no en podien tenir gran cosa, perquè a Còrsega, segons sembla, tothom és pobre.

De totes maneres, el bandit cors, portador d'una herència de venjances que es transmetia de generació en generació, puntillós i primmirat en qüestions d'honor professional i familiar — cosa molt corrent en gent que viu en marge de la llei — quedava voltat d'una aurèola romàntica, molt literària i molt del gust del segle passat. Era l'últim representant en terres civilitzades d'una espècie incompatible amb la civilització. Per trobar-ne d'altres espècimens calia traslladar-se a les tribus de beduïns del desert, que sembla que també tenen molt sentit de l'honor, a la seva manera, s'entén. En canvi, els bandits xinesos no frueïxen de cap prestigi des d'aquest punt de vista, i potser és una mala fama que els han penjat, o potser, al contrari, és una excessiva bona fama aquella de què frueïxen els bandits generosos.

Prou s'ha explicat que els bandits corsos no eren pas atracadors ni saltjadors de camins, sinó bona gent que, pel seu exagerat ús de la força, s'entén.

Però el fet és que ara tot això s'ha esvaït, i pel que sembla, la qüestió del banditisme a Còrsega és intrincadíssima i a penes ningú en pot treure l'aigua clara. Tot el prestigi literari ha desaparegut, i un bandit cors és, actualment, un agent de tèrboles combinacions electorals.

Si ens semblava que aquesta «institució» típica de Còrsega era, si més no, una cosa desplaçada en els temps moderns, que ja no tenia raó d'ésser i que era molt natural que el govern francès fes tots els possibles per tal que desaparegués, ara, que ha baixat tant de categoria, és més comprensible que mai que es vulgui eliminar aquesta tara d'un país europeu.

Encara hi ha força diferència, malgrat tot, d'un bandit romàntic a un elector que arriba a extrems no assolits encara per cap de les versions del lerrouxisme. — R.

presenta demà, al Fantàsiu, els films "Noies d'uniforme" i "Melodia del món".

MIRADOR INDISCRET

Luxe a tot gas... carbònic

La nota sensacional de l'Exposició de l'Automòbil, que té lloc actualment a Montjuïc, l'ha donada, com a tot arreu, un opulent fabricant de gas carbònic que segueix essent l'únic ciutadà d'Europa que encara no sent la crisi.

Com sempre, ha adquirit el més gros i el més costós: un imponent sedan Rolls Royce per anar a pendre l'aperitiu a la terrassa del Colón. Per tal de donar una sorpresa a la seva muller, l'acompanya a l'Exposició sense dir-li la seva adquisició, féu semblant que veia el cotxe per primera vegada, simulà un desig de provar la mollesa dels coixins i hi féu pujar la seva elegantíssima i platinada companya per tal que ho comprovés. Aleshores, la rossa platinada asseguda, remarcà un luxós estoig de perfums i colors, propis per maquillatge, que apareixia emplaçat en un costat. L'obrí, i veié que hi havia una tarja que deia: L... C... a su señora...

Sembla que d'entremig de la gent que presència tota aquesta tramoia, des dels volts del stand, sortí un comentari sobre la poca originalitat del present, ja que la seva companya, de cotxes com aquell, en disposa de tres més i el nabucodonosòric industrial que ho sentí digué un xic molestat:

—No hi ha manera de passar desaparcebent. Està ben vist que no serveix de res ser discret!

L'esprít de la gasolina

Al peu dels stands de l'Exposició de l'Automòbil, es cull alguna frase graciosa que val la pena de registrar. Com aquest tros de conversa:

—Què fa el teu gos?
—L'he pelat i ara no m'agrada. Només m'ha quedat el xassís.

Caldes d'Estrac o Caldetes?

S'ha fet prou rebombori a l'entorn d'aquest dilema. El que no s'ha dit és la divertida facècia de la qual va ésser protagonista el simpàtic alcalde d'aquella vila del Marèsme.

August M. Argimon, aquest és el seu nom, féu una visita, una de tantes, a la Península l'arbitrarietat, a seu costat, el nom de Caldetes en lloc de l'ancestral Caldes d'Estrac.

Mostrant, millor dit, volent demostrar que per aquest darrer nom és coneguda arreu aquella simpàtica població, va donar per acabada l'entrevista, convidant els seus contrapuntats a fer una visita d'enquesta als veïns caldetencs, amb aquestes paraules:

—Si us voleu convèncer, veniu diumenge que ve a Caldetes i ho podreu veure amb els vostres ulls.

Té raó!

Divendres, al jardí de l'Ateneu, un dels joves redactors de La Veu del Vespre rebotia per terra el seu propi diari.

—Què us passa?
—Home, aquest Pellicena! Amb un mes li he comptat cinquanta «nissagues» i cent-tres «és evident que...».
—Es evident que... repeteix molt.
—I us les engageu sense engaltar: quan no sap a qui carregar el mort, el carrega a la «nissaga».

El jove redactor plega el paper i, per tal que no desconfem d'ell, ens llegeix: «Però és evident que no podia votar el text de l'Estatut interior... d'on són absents les característiques més vives de l'ànima catalana... i el sentit jurídic de la nissaga»!!!

Shoking

Que som gent d'engrescaments fugissers, és una cosa que la sap tothom. Però no creïem que el concert-homenatge de l'Orfeó Català al Mestre Vives resultés tan dolent. A més de les autoritats, gairebé solament hi havia les indispensables famílies amigues del difunt, i tot respirava un aire d'indiferència. Fins els cantors desafiaven, encara que ja fa un quant temps que es dediquen a aquest plaer.

Una senyoreta volia explicar el fet de la indiferència dient que en aquesta època de piscines, de golf i de cruïses, això de les sessions necrològiques és bastant tronadet.

—Si ho arribó a saber, no m'hauria deixat pas escapar la partida de bridge! — deia.

Hi ha guillotina i guillotina

Potser és tard, però no ens en hem adonat abans. L'Independant de Perpinyà, del dia 11 de maig, entremig de la ressenya del debat al Parlament de Madrid sobre les congregacions religioses, intercalava aquesta notícia que tradum fidelment:

«L'ADOPCIO DE LA GUILLLOTINA COM INSTRUMENT DE SUPPLICI. — Es llegida la proposició relativa a fer servir la guillotina com instrument de suplici dels condemnats a mort.

«Després de la proposició relativa a la guillotina, la Cambra adopta l'article 31 de la llei sobre les congregacions religioses.»

Això recorda allò d'aquell diputat d'un país sudamericà que, en ple Parlament, ofuscant per les paraules garrote vil, va dir que a Espanya els condemnats a mort eren executats a garrotades.

Retrospectiva

Aquesta anècdota és d'aquells temps heroics de la dictadura, quan molts catalans que ara són figures representatives vivien a París, on vivien amb els seus companys, entre altres En Carner-Ribalta i En Joan Marlés. Aquesta mena de cenacle bohèmi tenia esverats tots els veïns amb les seves excentricitats. Un dia era una processó amb pendons de paper, ciris encesos i cantis lírics a través del jardí i sota la pluja, un altre dia era un tros d'òpera cantat a les dues del matí i una vegada que es descuidaren la porta oberta, hom els va veure asseguts a terra, amb els llums apagats i escoltant En Gasol que els llegia la Bíblia a la claror d'una bacina d'alcohol inflamat.

Un dia, En Gasol convidà a sopar una poetessa parísina d'allò tan fi i tan esllanguit i que semblava una visió immaterial. En Carner-Ribalta corregué a cercar flors. En Gasol portà un litre d'aigua de Colònia i en regà les habitacions. En Marlés prometé lluir-se amb el sopar.

—Sobretot — li recomanava En Gasol — fes un sopar de qualitat, una cosa fina.

Al segon plat En Gasol veié horroritzat com En Marlés posava triomfalment damunt la taula una palangana de conill amb allioli.

Hi ha precedents

A Badalona hi ha un indret anomenat el Clos de la Torre, els terrenys del qual són de propietat del marquès de Barberà, on sembla que hi ha vestigis romans molt apreciables.

Ara l'Ajuntament pensa fer-hi passar un carrer i, per això, cal posar a nivell els terrenys del Clos de la Torre, la qual cosa vol dir que cal terraplenar-los i per tant colgar les possibles riqueses arqueològiques que contenen, algunes de les quals s'ofereixen actualment quasi a flor de terra.

El Centre Excursionista de Badalona ha demanat a l'Ajuntament que, abans, li deixi fer les excavacions que es pertanyen, però els edils de la clara Bétulo — molt dels temps moderns — pensen que és cosa més urgent viabilitzar el pas de les automòbils que no pas extreure documents de l'art i de l'enginy de llurs antepassats.

Al cap i a la fi, moltes de les autoritats de la dictadura també pensaven igual.

Provisió

Un amic arriba a l'estudi del pintor Ramon Calsina — la vena humorística del qual pintor és ben patent en les seves teles — i el troba tot amoinat a causa d'unes butllofes que li han sortit a les mans degut a haver fet un treball amb massa d'entusiasme.

—I doncs — fa l'amic —; què és això que tens a les mans?

—Sí, mira, butllofes d'aigua — contesta En Calsina.

I afegeix:
—Es que penso d'anar a fer la travessia del Sahara i faig provisió...

L'activitat de la inacció

La raó de les butllofes sortides a les mans del pintor Calsina obeeix al fet de preparar amb grossos pinzells les pintures d'un fresc mural que el senyor Josep M. Rovira li té encarregat per a la seva senyorial mansió.

Però el bo del fet és que aquest fresc, en el qual tant d'abrandament i d'activitat mostra el jove pintor discutit, ha de glossar precisament — segons encàrrec — «la mandra».

MISS EUROPA 1933

D'un viatge a l'illa de Menorca

L'horari de sortida del port de Barcelona de les motonaus de la Transmediterrània que fan el recorregut Barcelona-Mahó, és a les set en punt. Mitja hora abans, però, l'animació de viatgers i acomodants i gent d'aquesta que només tregueren fusta de vaixel·l ja els tonifica la nostàlgia, és tan extraordinària que arriba a creure en una possible anticipació de l'horari de sortida. I res de més inexacte: el *Ciudad de Mahón* engega el darrer esgarip de sirena a les set del vespre en punt i comença a deslligar con-

bucetant una conversa indiferent, tot impregnant-vos de la incomparable fresqueta marítima que esbandeix el tufet de pintura i vernís calent que sempre flota per coberta. Barcelona, al lluny, desapareix soterrada — permeteu-me aquesta expansió — per la boira carmí dels anuncis lluminosos, i el far encara posseïx la força lluminosa suficient per anar ferint-vos la parpella.

A la cuina comencen a fer truites a la francesa i a prendre cafè amb llet a través d'una finestreta amb aires de bar americà. Assegut vora unes cordes, encara regalimants, un soldat es taca l'uniforme amb sardines escabexades. De tant en tant passa un gat anèmic moliolant espines que no vénen. Algú, des d'un lloc arrecreat de coberta, es sepulta sota una manta tractant d'adormir-se.

I com que a quarts de deu de la nit sou l'únic passatger que s'embadaleix amb les cal·ligrafies blanques de les onades que vénen de popa, baixeu d'esma a la cabina, amb la incontentible pedanteria policíaca d'esbrinar pel color de la coberta i l'aplanament del barret la mena de veïns que us dormen a la vora.

A quarts de sis del matí el vaixel·l llença un toc de sirena que els passatgers solen imaginar triomfal, i automàticament la marxa esdevé pausada i silenciosa. Es l'entrada — magnífica, no li regategem l'adjectiu — al port de Mahó. La coberta s'omple de gent que s'estasia esguardant el castell de la Mola — que és un castell que té el fel sobreex-
xit —, el poble de Villa-Carlos amb uns balandres molt joves que li tremolen als peus, tota l'arquitectura, en fi, que s'aixeca damunt les pedres fredes i disgustades del país. La segona impressió neix amb la contemplació del primer moli de vent i tota la processó de brassades i el formatge blanc, no menys apreciat.

Però el nostre propòsit no obeeix precisament a fer un treball de marqueteria a l'entorn d'aquest gloriós bodegó menorquí que, això no obstant, ens ha semblat de justícia deixar tenuament siluetejat des d'aquestes columnes.

Mahó és una ciutat simpàtica, malgrat alguns dels seus carrers siguin accentuadament gòtics i l'absència d'arbres i jardins. Però, per damunt de tot, la gràcia de la càl, o, més exacte encara, la passió per la càl, puix els mahonesos en aquest sentit són d'una constància exemplar: cada dissabte les voreres resten graciosament poblades de dones enfilades dalt d'una cadira, la brotxa a la mà, la galleda de càl al costat, emblanquant ferbrosament ditades i gargots imaginaris de la paret.

Les cases són poc altes i rarament amb balcons. Predominen les finestres amb persianes de fusta pintades de verd. Vora la porta d'entrada constateu una finestra baixa que solen utilitzar els enamorats per a festejar sense cap compromís — ells així s'ho creuen — per a les respectives famílies. Això fa que cap al tard certs carrers estrets de Mahó ofereixin totes les característiques romàntiques del barri de Triana.

Abans de separar, el passeig obligat és al carrer del pintor Calbo. Hi acut tothom, especialment l'element jove i l'oficial. Perquè, dit sigui de passada i fent honor a la veritat més estricta, el militar és el material humà més abundant de Mahó. A la fonda mengueu al costat d'un tinent; i al cafè us enllustren les sabates amb un atapeït teló de fons de sargents perfectament antifotogènics; i al cinema us guarda espontàniament les espalles un voluminós capità; a l'autòmbus us disputa els centímetres de seient reglamentari un caporal aporrinat, magnífic consumidor de cacauets... El militar a Mahó és molt considerat i fins i tot se l'admira. El cas de la noia que només obre la finestra per a escoltar els piropos ensucrats d'un tinent planxat i perfumat que diu *«Estoy de semana»* amb un aire de marcial disciplina, ens sembla prou eloqüent.

Aquesta abundància d'element militar ha influït d'una manera evident en el lèxic dels mahonesos, els quals en ben rares ocasions us presenten una frase sense mistificació. El *«adú hombre!»*, el *«buenas!»* i tantes altres exclamacions no habituals a la mateixa illa (a Ciutadella, per exemple, hom pot comprovar totalment eliminades aquestes incorreccions verbals) no són més que evidents demostracions de la facilitat amb què hom s'apropia el llenguatge aliè i de com l'orella arriba a creure'l absolutament perfecte.

Entre l'element que contribueix a la magnífica animació del carrer del pintor Calbo convé no descuidar la marineria, sempre decorativa i simpàtica, amb les inscripcions importants a la gorra: *«Submarino BN»*, *«Torpedero... tal»*, etc., etc.

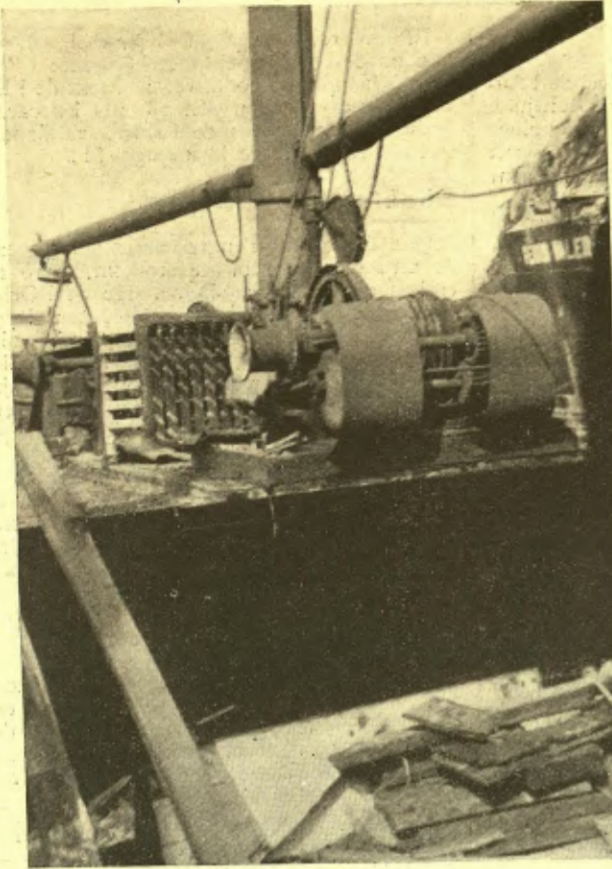
Quan heu pulsant a consciència tot aquest ambient compreneu perfectament que hi hagi un botiguer a Mahó que no es cansi de vendre uns mocadors de seda, amb unes mans en actitud de cordial encaixada i un cor encès i tremolosa brodat, amb aquesta lapidària dedicatòria: *«Reuerdo de mi prometido en Mahón»*.

Els mahonesos són d'una cordialitat a tota prova, d'una bondat difícilment superable. Empenyen una vida tranquil·la, sense pinyols, però també neta de tragèdies melodramàtiques. Els atracadors, per a fer una declaració oportuna, si tractessin d'operar-hi fracassarien lamentablement. Contribuirien a aquest fracàs el ritme del país i la psicologia de la gent del país. Volem dir, per si no hem estat prou explícits, que si l'atra-

turalment, sempre s'exagera, per bé que la cuina de cal Bustamante és acceptable.

Insistent sobre aquest aspecte, també es pot fer un elogi dels mariscos que es fan a Mahó i de la varietat i qualitat de la rebosteria mahonesa. Les escopinyes, especialment, són un marisc dels més recomanables, dels que us fan quedar millor. Dins un pla de manifesta inferioritat, damunt les escopinyes resten els peus de cabrit, que és un musclo abundant, gras i ple de ressorts gastronòmics, molt conegut a Mahó per

cador, una vegada instal·lat a Menorca, esperés a donar el cop només dos dies després de la seva arribada, per obra i gràcia de l'ambient i la meditació (la meditació, segons teoria de les companyies d'asseguradores, és l'obstructora de suïcidis més eficaç) no sols desistiria dels seus tèrbols projectes, sinó que fins hi hauria un marge infinit de possibilitats que comencés a agafar afició a les pesqueres, als peus de cabrit i acabés cedint la «star» (suposant que a Mahó interessés a algú un estri semblant) a canvi

Un vaixell que el senyor Mari desguassa

Un tros del port

acompanyar l'aperitiu. L'aperitiu sol consistir en una copeta de «palo», una beguda espiritoosa del país que té una certa malícia. Quant a la rebosteria, l'habilitat es manifesta amb eloqüència, àdhuc en les més vulgars especialitats. El pa de pessic de Mahó té una flonjor única i la crema denota una digníssima responsabilitat de mitjans.

Resten encara a exaltar les famoses sobrassades i el formatge blanc, no menys apreciat.

Però el nostre propòsit no obeeix precisament a fer un treball de marqueteria a l'entorn d'aquest gloriós bodegó menorquí que, això no obstant, ens ha semblat de justícia deixar tenuament siluetejat des d'aquestes columnes.

Malgrat el nombre considerable d'habitants, la ciutat de Mahó respira una manifesta captivitat íntima. Hom sap les tragèdies i els goigs de cada casa, esdevé fàcil de retenir les fesomies més populars de la localitat, en una paraula: pels naturals del país quan surten de passeig els resulta a salutació cordial, cada un a la seva manera, vaig tenir ocasió d'assaborir-lo en forma d'anunci, en un dels principals cinemes de Mahó. Deia textualment així: *«Si su aparato de radio no funciona bien, deje aviso en la taquilla y pasará el mecánico de esta casa y se lo arreglará perfectamente.»*

Em penso que puç cometre la immodèstia de felicitar-me per aquest apreciable document.

De la meua curta estada a Mahó, la coneixença amb el tractant en vaixel·ls senyor Mari és — em sembla — una de les coses més agradables de deixar anotades entre la simfonia d'intranscendents i vagues consideracions d'aquest reportatge.

El senyor Mari, en una de les reconades més desolades del port de Mahó, posseïx un magatzem davant del qual s'arrengleren dos vaixel·ls i un submarí de la seva propietat. Pel senyor Mari, aquestes fantàstiques adquisicions no tenen, precisament, una accentuada importància. «N'ha comprat tants...!» us diuen.

M'explicaré: quan aquest amabilíssim traficant en vaixel·ls s'assabenta que una determinada companyia ha decidit excloure de servei, degut a les serioses reparacions a què caldrà sotmetre'l, algun dels seus vaixel·ls, cuita a personar-s'hi per a posar-hi preu. Fet el regateig del cas, el senyor Mari surt del despatx de la companyia marítima en qüestió exclamant, amb aplomada naturalitat:

—Perfectament; ja m'ells podeu enviar. Un cop els té al port de Mahó, uns quants homes llogats ad hoc comencen a desguassar-los, o sigui anar-los desmuntant pausadament. Als pocs dies de treballar-hi, el magatzem resta literalment atapeït de cordes, mobiliaris, ventiladors, salvavides, banyeres, làmpares, botes de salvament, bateries de cuina... Quan s'ha despullat totalment l'interior del vaixel·l i desmuntat totes les seves màquines, hom comença el treball d'anar desfent les planxes de ferro de les parets fins a deixar-lo convertit en unes inconcebibles fustes negres, totes clavellades de claus descomunals, que suren tràgicament per damunt les aigües verdes del port.

Aquesta perfecta organització destructora —excuseu la paradoxa— és la causa que gairebé totes les llars senzilles de Mahó mengin en una taula de departament de tercera i l'habitació conjugal emani el tufet característic de pintura i vernís calent que alludem en començar aquestes ratlles. En aquesta especialitat de «vendre vaixel·l a la menuda» el senyor Mari sembla que gaudeix d'una popularitat i serietat difícils de veurejar.

Actualment, demés de dos vaixel·ls de passatgers, el senyor Mari ha adquirit per a desguassar el submarí *Isaac Peral*, el segon, si les dades no ens fallen, que es construí a Espanya. Hem estat temptats d'assabentar-nos del com i el què d'aquesta històrica adquisició, però, en definitiva, no ens hem atrevit. I és que tractant-se d'un comprador tan fantàstic — mai, com en aquesta ocasió, tan just l'adjectiu —, qualsevol s'embolica a exterioritzar una admiració massa desmesurada! A la millor tot obeeix que un bon dia va sortir de compres i per tal de decidir la venda li varen cedir aquest voluminós submarí senzillament en qualitat de torna...

(Acabarà)

MANUEL AMAT

L'APERITIU

Notes bibliogràfiques. — Després de la proclamació de la República, quan es va posar de moda a Espanya això que en diuen comunisme llibertari i que jo encara no sé ben bé què significa, a la Rambla de Barcelona es produí en els quioscos de llibres i periòdics una erupció de literatura comunista o que si més no en tenia les pretensions. Les persones que passaven per la Rambla a l'hora dolça del xup-xup del dinar i havien adquirit un pom de flors o una faixa de cautxú per a la família, veien amb justificat esverament aquella agressiva exhibició de taques vermelles i negres en forma d'estrella, de prisma, de falç o de martell, i llegien uns títols que feien contraure l'estómac. Tota aquella paperassa de propaganda subversiva tenia un gran èxit. Els autors d'algunes d'aquestes obres que es venien a la Rambla, eren pobres diables incapaces de matar un pollet, amb una gana espumada i recargolada per la concupiscència i la mala fe d'uns quants editors desesperadament capitalistes i amb un tant per cent considerable de bretols.

En els moments de les vagues, de les revoltes fracassades i de les troballes de bombes, la invasió dels escrits comunistes tapava materialment el quiosc de dalt a baix, i les dentadures, les cabelleres esperitades i les caricatures de tòrax proletaris, amb prou feines deixaven espai perquè una *girl* ensenyés la seva mica fotogràfiada o un nudista ensenyés una mica mica les anques. Aquesta insensata exhibició comunista, deien que era conseqüència d'una forta campanya de caràcter internacional, i que els soviets estaven interessats en aquestes coses i engegaven diner fàcil. És possible que hi hagués alguna cosa de tot això, però jo em penso que més que res influa en la Rambla comunitzada bibliogràficament, aquella barra i aquell esperit refinament comercial de la gent d'aquí, que treu partit del que pot, i en qüestió del ram d'editors hi ha cada animaeta que es porta l'oli.

Ara, d'uns quants mesos ençà, la cosa ha minvat una mica, o un bon tros, i s'ha anat substituint per la pornografia més imbecil i més estúpida que s'hagi conegut mai.

No és la pornografia franca, descaradíssima i en certa part innocent d'altres èpoques; allò que escandalitzava, feia riure, o excitava d'una manera directa segons els temperaments o segons l'educació de les persones. La major part de pornografia que es ven a la Rambla, vol ésser científica, històrica i transcendental. Sobretot abunda la pornografia de caràcter clínic. Els preus d'aquesta literatura vergonyosa són a l'abast de tothom. Els títols són d'una certa suggestió pels badocs; el contingut d'aquestes obres és el més vulgar material de les clavegueres servit sense gramàtica i sense res. L'adolescència i la joventut del país i moltes persones madures s'ho empassen a cremadent; el títol els promet un paradís o la solució de tots els problemes. Un cop han llegit unes quantes pàgines impreses de la manera més infame, els pobres desgraciats que s'han gastat una pesseta troben que el llibre no conduïx a altra cosa que a despertar les notes canalles del pacient o l'exercici dels vicis solitaris. En les casernes, aquesta literatura de les Ramblas és llegida i comentada com a única vàlida de la imaginació sexual d'una colla de xicots. He vist molts *casseurs* — que aquí els diuen *botones* — que dintre de la gorra porten exemplars d'aquesta pornografia de les Ramblas, els quals, molts cops, en lloc de complir l'encàrrec encomanat, s'entretenen, amb la lleugeresa que els caracteritza, llegint aquestes coses a la llum d'un fanal, i hi perden la salut i els pocs quarts.

Jo no he fet mai de moralista, perquè no és el meu ofici, però com que passo molt per la Rambla a totes hores, i parlo amb els venedors dels quioscos, i m'agrada saber una mica com rutlla la cultura del país, he pogut adonar-me que, en aquestes darreres èpoques, l'abús de la pornografia ha arribat a un extrem asfixiant. Els homes dels quioscos em diuen que només es venen escrits d'aquesta mena, que els llibres decents i amb una mica de suc a dintre no els compra ningú. Les publicacions amb el truc del nudisme arriben a la purulència més revoltant, i no parlem de tot allò que té per tema les aberracions sexuals, les que existeixen de fet i les que s'inventen aquests pobres diables inofensius en llur vida privada i que per una quantitat ínfima de moneda escriuen les porqueries més insospitades.

I fa pena, perquè per altra banda és facilíssim d'evitar; jo en vint-i-quatre hores hauria acabat tota la pornografia de la Rambla. Només que per bon gust i per higiene, em fa l'efecte que els que estan encarregats de les funcions policiaques tindríen de netejar els quioscos de tanta imbecilitat i de tanta estupidesa. A mi no em fan gens de llàstima ni els autors ni els editors d'aquests impresos, si un acte policíac una mica rigorós els tanca l'armari del pa. No em fan gens de llàstima, perquè per mi són uns criminals vulgars, que impunement exerceixen un ofici reprovable. Si no tenen altra manera honorable de fer diners no és culpa meua, i seria ridícul que davant d'un cas així ens aturéssim per qüestions sentimentals.

Jo ja sé que la majoria del públic té condicions de molt, que en el nostre públic hi ha zones d'irreductible estupidesa; però em sembla la cosa més vil tolerar que uns quants poca-vergonyes explotin i fomentin la més baixa i la més canalla de les estupideses del públic.

JOSEP MARIA DE SAGARRA

RESTAURANT

TOTS ELS DIES
Bacallà Costa Brava
i Garrafa Xacolí
 Plaça Francesc Macià, 3 (abans Real)
 Rambla del Mig, 19·Telèfon 22503

tactes de cordam amb el port de Barcelona en aquesta hora precisa. Els comiats no són patètics i aquesta inelegant paròdia del voleiar d'un colom blanc, que són els mocadors ferbrosament accionats pel que es queda, o bé se'n va, difícilment es fa constatable. Aquest estalvi d'entendiment i de desfici és absolutament perdonable, perquè quan hauríeu arribat a assenarar-vos, quan l'emoció us hauria afuixat definitivament els nervis, l'altre, el que s'ha emportat la blanca motonau de la Transmediterrània, qui sap si ja es trobarà sucant una florina encaixada en una buca que oblige a enyorament, fins a cert punt ho és de llàstima. La travessia és ingrata gairebé sempre. El golf de Lleó difícilment es resigna a deixar passar tranquil·lament una embarcació sense sotmetre-la a una sessió més o menys despudada de balanceig. Quan s'esdevé aquest marítmic suplici, a l'interior de la motonau que avança camí de Mahó s'inicia un persistent concert de timbres i a cada cabina hi ha un passatger (quan no són dos) demanant un vas d'aigua o una tassa de flors cordials. Tampoc no falla mai un crit anguniós, tractant de fer-se escoltar de les autoritats màximes del vaixel·l:

—Torneu-me a terra!
 Ara, però, en ple esclat de primavera, el mar és d'una mansuetud acollidora i el vaixel·l difícilment es veu obligat a rectificar la seva perfecta posició horitzontal. No cal el conyac, ni les pastilles «Five», ni una obligada permanència a la llitera desesperadament trepidant. A la sortida del port de Barcelona podeu encendre una cigarreta o

No pesen, no lliguen, no endogalen... Són obres d'art que voltan el cos femení i el vesteixen amb un lluentig de glòria.

JOIER

J. ROCA

Rambla del Centre, 33 i Passatge Bacardi, 2

EVOCACIÓ NO GAIRE LLUNYANA

La mort del Greco

Amb el laconisme de les coves que porten les desgràcies, ha arribat a la ciutat. El famós paraxutista Greco s'ha matat en una acrobàcia de l'aire.

El Greco, per a la nostra generació, representa un dels punts doços.

El Greco era aquell home que els diumenges a la tarda, des del Turó Park, s'enlairava en el trapezi d'una bomba històrica. El desaparegut parc d'atraccions, dotze anys enrera, havent dinat, prenia aquell to rosat i innocent idoni del temps. Per tots els caminets i sota els arbres hi floria la gran educació, les enormes barretades i pertot s'advertia una greu preocupació de portar les criades a esbravar-se lluny dels cataus de la ciutat i dels camps d'esport que aleshores començaven a fer bellugar els primers fanàtics.

Aquesta plana i preconcebuda tranquil·litat dominical s'escolava discretament entre les esquerdes dels *witching-waves*, entre les corbes eufòniques de les muntanyes russes, davant el dinamisme dels trenca-plats... Solament hi havia un moment transcendental d'emoció al roig: l'ascensió del Greco. A la plaça gran del Turó s'arremolinaven tots els pares de família amb la prole endiumenjada. S'hi veien els millors vestits de mariner i les trenes més fantàstiques. Entre els senyors de categoria es creuaven paraules sonores sobre el dogma del montgolfier i de mica en mica, anàlogament amb el foc que produïa el fum, l'atmosfera admirativa anava creixent i prenia un aspecte d'interès succedani. El Greco de tot això n'estava una mica assabentat, i amb el seu jersei d'aventurer de pel·lícula barata es passejava rondant les arrugues del globus i emanant una paveria descomunal, i de les seves dures faccions fisonòmiques s'escapava de tant en tant alguna llambregada cap a una senyora imponent que assistia a l'espectacle amb el deix angelical de tot plegat. De tots els recones del Turó venia una remor sorda, metàl·lica, algun crit de minyona enfarinada que dalt de qualsevol atracció tenia la sensació de l'agonia; el xisclat de la casa dels misteris que és el xisclat que feia pensar més malament i que era el que semblava més l'espergri de l'ensorrada de nervis.

Mentrestant anava venint més gent adalorada. Els de les darreres files, sense veure res, opinaven de mala manera i les seves apreciacions arribaven a davant com el concepte de la ignorància i tothom l'escollava amb una superioritat rellevant. La bomba s'inflava pesosament, per la seva epidermis apareixien uns grans clots que es difumaven per a sortir a un altre lloc. La lentitud d'un espectacle sempre ha contribuït a fer-lo bo. Permetia fer-se càrrec del perill, contemplar per tots quatre contorns l'uniforme sudamericà de l'aeronauta, fer prediccions sobre els vents i càlculs d'on cauria aquell desgriat amb el pes de la bomba a l'esquena.

De sobte, quan la cosa ja estava endavant, una banda militar col·locada en un temple lamentable engegava el seu repertori monstruós i les enormes bufades de les trompes posaven en l'ambient un to bèl·lic i grandiloqüent. Els músics militars, que són uns personatges híbrids que es miren el món amb la inconsciència dels seus programes, es distreien sovint mirant el Greco i la banda es transformava en un galimatús, fins que el director s'enfadava i amb un cop de batuta genial feia arrenglar els soldats dintre el pentàgrama.

El conjunt era una litografia amable on jugaven els colors més delicats, els gestos més acadèmics i on la burocràcia i la petita burgesia deixaven anar el seu barcelonisme.

Les sensacions d'aquest aiguabarreig culminaven, però, en els moments darrers de l'estada a terra del globus del Greco. Aleshores semblava suspendre's tot, el requitzell d'homes que aguantaven l'aparell ja tenien d'aguantar de ferm.

El Greco donava el darrer cop d'ull i provava el trapezi. Era l'instant just que apareixia a la quitxalla com un heroi universal i que matava d'un cop tota la història.

Inesperadament, un crit gutural de l'aeronauta. S'enyoraven els timbals repiquetejants del circ i els manobres sostenidors de la bomba erecta deixaven les cordes en el mateix moment que el Greco amb un gran salt del peix s'enganxava a la barra del trapezi.

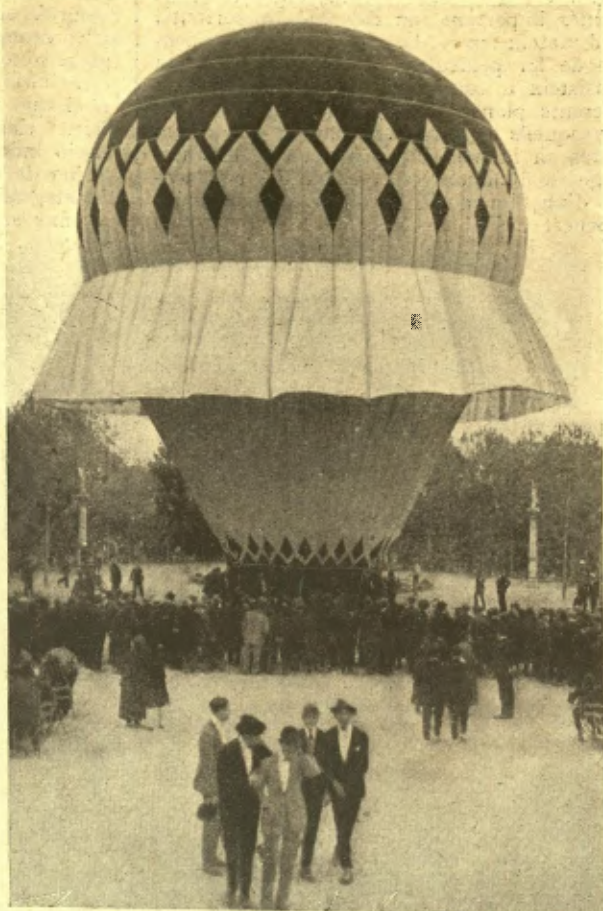
Per sobre la multitud era com si hi tressin una espolsada de pebre. Tot el públic estava: comuns i les criatures s'entusiasmaven; hi havia un arremolinament general i es veien centenars de cares descrivint una trajectòria ascendent, amagant-se els barrets i quedant en posició encarada al blau del cel.

A cent metres, el Greco es lluirava a la primera acrobàcia. Consistia a donar un tomb a la barra agafat per les dues mans. Després, a mesura que anava pujant, es desfeia en proeses temeràries i la gent que s'ho mirava des del Turó, inconscientment estrenyien el braç a la família horroritzada.

La silueta del Greco s'anava difumant, prenia la qualitat de ninot de cartó-pedra i quan el globus estava a una alçada considerable, a l'atzar dels corrents dels vents, de la plaça del Turó ja n'havien sortit anatemes i panegrics.

Hi havia senyors enfadats que per darrera dels vidres de les ulleres deixaven anar unes fosforescències indignades, menjant-se vius els més tous, que sols ho comentaven amb un somriure de maniquí.

El Greco havia desaparegut. Amb la consciència del diumenge a la tarda, el públic es dividia per anar a l'atracció favorita.

Una ascensió al Turó

a la vagoneta de les muntanyes russes tenien el pressentiment que començaven a rodolar, us venia la necessitat d'una darrera mirada a l'espai.

Del Greco, res. Endut per la tirànica força de l'atracció, arribàveu a la deducció que potser estava amagat darrera un núvol, capficat pensant com s'ho faria per anar a sopar després de l'atterratge.

ENRIC F. GUAL

QUE SERA EL SEU ESDEVENIDOR?

Miri's a través del cristall màgic
Un Estoig de bellesa de luxe GRATIS a totes les dones que trobin la solució exacta QUI SERA LA PRIMERA?

BIOCEL - Prodigios producte obtingut d'animals joves
LES DONES DE 50 ANYS ARA PODEN APARENTAR-NE 30 - PROU ARRUGUES

Moltes són les estrelles famoses de la pantalla que a Hollywood despenen cent mil pessetes l'any per tal de conservar un aspecte juvenil. Quan la pell del seu rostre ha perdut la tersor i el cutis la seva frescor, els seus emoluments minven un 75 per 100. Però després del descobriment recentment fet per professors metges de Viena, poden conservar-se joves només per algunes pessetes l'any. Al contrari del que generalment es creu, s'ha demostrat que les arrugues no provenen de l'edat, sinó perquè el cutis manca de la quantitat suficient de teixit biocel. Aquest teixit biocel del qual depèn la frescor i la bellesa de la pell és extret d'animals joves i combinat amb substàncies extremadament nutritives. El professor Stejksal, de Viena, ha realitzat sorprenents experiències clíniques en dones de cinquanta-cinc a setanta-dos anys; les arrugues han desaparegut a les sis setmanes de tractament (llegeixi l'informe complet en el periòdic mèdic de Viena). Els músculs relaxats i fàccids de la cara han recobert la seva fermesa i la seva frescor i el cutis mustigat s'ha rejuvenit ràpidament; les dones de cinquanta anys en poden aparentar trenta i

conservar un aspecte juvenil per mitjà d'una senzilla aplicació diària d'una petita quantitat d'aquest notable teixit biocel que es troba ara en la crema Tokalon, aliment del cutis, de color de rosa, la famosa crema parisenc. Exerceix també una acció directa sobre els porus, estreny els dilatats i procura així una pell bonica, suau, ferma i joveçana.

Es el major descobriment de bellesa fet des de fa un segle i el més especialment necessari a les dones que desitgen arribar a la riquesa. Ara la dona que vol obtenir un gran èxit en societat, així com en els negocis o en qualsevulla professió, ha de semblar jove. Una dona vella i arrugada no té pràcticament cap esdevenidor ni en la vida ni en cap professió envejable. Empreu la crema Tokalon de color de rosa a la nit, que procura al cutis una preciosa joventut, desenrotllant el teixit biocel vivificant que l'alimenta durant el son. Produïx una transformació de la pell quasi increïble adhuc en una sola nit. Empreu la crema Tokalon blanca al matí; és tònica i astrigent, fa que la pell sigui ferma i que es tanquin i desapareguin els porus dilatats. Assoleix també que els pòvors restin

adherits i siguin invisibles en el cutis. Demanin avui mateix aquestes dues cremes al seu proveïdor per tal de semblar més joves demà.

En el dibuix més amunt reproduït, el primer cristall (el de l'esquerra) conté tres paraules; el segon (el del centre), dues paraules, i el tercer, dues. Colloquin-se les lletres de manera que formin les paraules precises. Les lletres de cada paraula estan reunides en el mateix cristall. No s'han de canviar les lletres d'un cristall a l'altre.

Se'ns han de trametre ptes. 0'90 en segells de correu de 0'30 a Secció 78-A Productes T. K., Via Diagonal, 388, Barcelona, amb la solució. Si aquesta arriba abans del 24 de juny de 1933, i si és exacta, trametem un estoig especial de bellesa de luxe (novetat que totes les dones desitjaren). La suma de ptes. 0'90 és per a despeses de ports i embalatge, essent l'estoig gratuït. Ha ajudat centenars de dones a trobar el camí que sol portar a grans èxits en la vida; encantarà i sorprendrà. Si la solució no és exacta, com a premi de consolació trametem un estoig de bellesa perquè per bona o dolenta que sigui la contestat, totes les dones que han concorregut rebïn un premi.

CREMA TOKALON (BIOCEL) el millor aliment del cutis descobert fins ara
Assageu aquesta nova manera de semblar jove

L'ACTUALITAT INTERNACIONAL

El Pacte dels Quatre

Si són exactes les notícies que arriben, el famós pacte de Roma seria d'imminent conclusió. No ens volem ocupar de tota la tasca que s'ha desenrotllat per tal de poder-hi arribar, amb mitjans deplorables que recorden aquell sistema de la diplomàcia secreta que la institució de la Societat de les Nacions hauria hagut de fer acabar per sempre. Doncs, amb totes les modificacions possi-

Per tal de resoldre les divergències existents entre les nacions, hom opina que ha de considerar-se normal la via de les negociacions diplomàtiques. Hi ha qui sosté que si el pacte es clou, no podrà ésser inscrit a la Societat de les Nacions, perquè aquesta no el pot reconèixer com a legalment constituït.

Però — i això és el punt més delicat — el fet que Anglaterra ha cregut haver de recolzar la idea de Mussolini, i a qual originàriament és de Rosenberg — i França no ha refusat de participar-hi, és una mica estrany en aparença i en certa manera incompreensible. Dissabte passat, John Simon ha confirmat altra vegada que Anglaterra pot ocupar-se molt limitadament de les qüestions del Continent, i França està sòlidament lligada amb la Petita Entesa i amb Polònia, que totes han de témer d'Alemanya i d'Itàlia. La constatació d'aquests fets justifica la incomprensió de molts sobre l'acord que hauria tingut lloc per a la formació del quadrumvirat.

Les suposicions més lògiques i més benèvoles porten a creure que Mac Donald ha volgut donar al govern italià una satisfacció de principi, amb l'esperança de calmar el perillós mal humor de Mussolini per la nul·la consideració en què el tenia el món polític, i amb la convicció que el pacte no passaria de l'estat d'idea. Aquest últim desig del primer ministre anglès pot deduir-se del fet que és precisament de Londres d'on surten ara les majors dificultats per a la conclusió de les negociacions. Després, Mac Donald no ha pogut deixar de tenir en compte l'hostilitat de l'opinió pública britànica.

Es pot preveure des d'ara que si a la fi s'estipula el pacte, la participació anglesa serà molt fluixa, i quan es tractaran qüestions d'una certa gravetat que no toquin directament Anglaterra, aquesta conservarà una rigorosa neutralitat que pot ésser considerada com un perill per França, la qual es trobaria sola contra dos adversaris que no semblen pas disposats a cedir terreny.

França s'ha trobat en una de les situacions més difícils de la seva història contemporània. Berlín i Roma, amb un pla que volia ésser maquiavèlic i que ha resultat pueril, han provat de posar-la en una situació amoïnosa des del punt de vista polític, mentre a Ginebra es lluitava per tal de privar-la d'aquells mitjans de defensa que són l'única garantia de seguretat.

Roma i Berlín han dit a França: «O col·laboració amb nosaltres, o serà la guerra.» El primer impuls del govern francès era de rebutjar desdenyosament, però després s'ha imposat la prudència. Daladier, d'orador sincer i impulsiu, s'ha transformat en hàbil diplomàtic i home de tàctica. Però ha fet entendre clarament que França no abandonarà mai els seus amics i aliats. Perquè aquest és el veritable objectiu a què tendien Mussolini i Hitler: separar França de la Petita Entesa i de Polònia, per poder així desmembrar amb llibertat aquestes nacions i, si cal, llançar-se al moment oportú sobre França.

Conseqüentment, Daladier ha fet arribar a Roma un projecte, compatible en tot el que es pot amb l'actual organisme ginebrí, i que no admet el sacrifici de les nacions petites.

Però així i tot no s'han esvaït els motius de preocupació. Admetem, en efecte, que el pacte dels quatre sigui conclòs seguint estretament les línies traçades de París, com sembla que hauria d'ésser. Però tota assemblea, petita o gran, pot, quan la majoria ho vol, canviar el seu programa i mudar de tàctica. La majoria del grup resta assegurada a Alemanya i a Itàlia, les quals saben que poden comptar, si no amb el concurs d'Anglaterra, almenys amb la seva abstenció. L'aïllament de França apareix doncs com una conseqüència inexorable. El govern de París haurà previst aquesta hipòtesi i condicionat la seva entrada al club de manera que pugui sortir-se'n quan les directives d'aquest siguin contràries a la seva política i als seus interessos?

França està lligada per precedents compromisos d'amistat i d'al·liança amb la Petita Entesa i amb Polònia. Si el grup de nacions decidís alguna acció contra aquests països, França es desferia automàticament de tot vincle. Són segurament aquests els motius que han induït — pel que fins ara sembla — la Petita Entesa a no obstaculitzar la formació del grup. Però en tal cas és evident que aquest grup perd tot valor, perquè l'única finalitat per a la qual es constituïa era la revisió de tractats i la rectificació de fronteres, coses a les quals el govern francès no es podrà adherir mai.

Com es veu, els dubtes, les conjectures i els perills que poden derivar de discussions que encara es podrien aguditzar més, no manquen a propòsit de l'anunciat pacte dels quatre, idea d'homes que semblen haver-se donat la missió de destorbar contínuament la tranquil·litat europea.

De totes maneres no és exagerat d'afirmar que del «Club de la Pau» sigui possible que en surti la guerra.

TIGGIS

L'home elegant visita aquesta temporada

Ronda de Sant Pere, 24, pral.

Exit en la mida
Corbates inarrugables
Dijames a bon preu
JAUME I, 11
Telèfon 11655

EL CINEMA

LES ESTRENES

Films d'aquesta setmana

La qualitat dels programes d'aquests dies ens indica a les clares que som ja a les acabades de la temporada. Les cases estan liquidadant el que els queda encara, i per altra banda reserven per a millors temps els bons films que poden tenir. Es així que films com *Cavalcada*, *La fira de la vida* i *El signe de la creu*, que esperàvem veure aquesta temporada, no seran estrenats fins a la pròxima. Esperem tanmateix que l'estrena d'*Una tragèdia americana*, bon film, per bé que poc comercial, no serà retardada més. En con-

el ritme. El mateix Eisenstein i tots els russos han superat aquell cinema enorme dins la seva espontaneïtat; però el film conserva encara avui gran part de la seva força i la seva suggestió allucinant.

Petit Cèsar també és un film que ve massa tard. Una obra de Mervyn Le Roy que va revelar el gran actor Robinson, film de *gangsters* que val sobretot per la curiosa figura del protagonista, un home que es fa un lloc dins la xurma de la ciutat i que s'arriba a creure tot un personatge. D'una

Sessions "Mirador"

Demà, "Noies d'uniforme" i "Melodia del món"

El millor, elogi que podia fer-se de *Noies d'uniforme* l'han fet els nostres lectors votant d'una manera tan unànime per aquest film, designant-lo així com el millor film sonor. Com que nosaltres el vàrem presentar a Barcelona en sessió especial, aquesta penetració espiritual amb els nostres lectors ens afalaga i ensems ens encoratja.

Hem cregut que els que han concorregut al concurs veurien amb grat una represa d'aquest film, una represa que els permetés veure'l una vegada més, en un local confortable i sobretot en un ambient de gran comprensió artística. En una atmosfera així, com estem segurs sempre d'assegurar en les nostres sessions, és on l'espectacle aconseguix la màxima emotivitat.

Al mateix temps, per completar la vetlla, ens hem assegurat la projecció del gran film *Melodia del món*, l'èxit màxim del film estrictament sonor. Documental insuperable que és com una volta al món en un ritme cinematogràfic, a la caça de les visions més sorprenents de l'home i del món de la cultura. Un film d'una riquesa inexhaustible; notació ràpida d'espectacles impressionants, que demana ésser vist diverses vegades.

PANORAMA

Pensaments gairebé sublims

Cada u neix per alguna cosa determinada en aquest món. El cas és saber quina és aquesta cosa.

Qui negarà que Ramon Novarro té al seu haver alguns bons films. Però també té, per desgràcia, unes declaracions publicades a *Pour Vous*, en les quals diu coses així: «No tinc de què plàyer-me. O, millor dit, ho hauria hagut de fer si les faccions del meu rostre i els músculs del meu cos no frueïssin d'una harmonia particular.»

«...provar a tots els incréduls que un té talent — sí, senyor! —, un talent de debò; que, malgrat que un sigui bell, no és completament estúpid.»

«He d'afrontar, tot sol, fràgil i tímid, l'assalt de les meves admiradores. El contacte entre les representants del bell sexe i la meua modesta persona es converteix de vegades en un joc — com ho diré? — brutal.»

Passeig de Gràcia, 57. - Telèfon 79681
De les 3 tarda a la 1 matina

Reportatges Cineac de París

Bosco naufrag
Dibuix animat sonor

Noticiari Fox Sonor

Reportatges d'actualitat mundial
i el film documental

La veu del Vaticà

Rambla Catalunya, 37 - Telèfon 11701

- Gaumont Super News
Un passeig pel món.
- Canal de Castella
Documental en espanyol.
- France Actualités número 37
16 reportatges d'actualitat, entre ells destaca el bon humor de França.
- La Ciutat Universitària
Reportatge d'aquesta formidable manifestació del geni espanyol, explicada en espanyol.
- Eclair Journal
Viatge del President ALCALA ZAMORA al creuer «Jaume I», a Santander.
- Notícia especial
Proclamació a Madrid de «Miss Europa» en el Concurs de Belleses. VISIONS CINEMATIQÜES.

Programa de rigorosa exclusivitat d'aquest Saló.
Aparells Western-Eléctric

Sessió contínua de 3 tarda a 1 de la nit
Entrada única: 1 pesseta

ENCARREGUEU
ELS VOSTRES IMPRESOS
ARTÍSTICS I COMERCIALS ALS

TALLERS GRÀFICS
PATRICI ARNAU

VERDAGUER, CALLÍS, 3, 5, 7
(D'AVANT DEL PALAU DE LA MÚSICA CATALANA)

ES LA CASA MÉS PERFECCIONADA EN LLIBRES RATLLATS, DE LUXE I EN TOTA CLASSE D'ENQUADERNACIONS. - ELEGÀNCIA I ECONOMIA EN ELS ENCARRÈCS. - EN CAS DE URGÈNCIA DEMANEU-LOS PEL TELÈFON
14856

El muntatge i altres coses

De tots els serveis que col·laboren a la realització d'un film, el muntatge és, si no el més important, un dels més importants, i, al mateix temps, la millor escola per aprendre de fer pel·lícules. Muntar una pel·lícula consisteix a combinar, segons el guió, els diferents plans de cada escena, intercalant tots aquells elements que han de donar moviment a la pel·lícula. Encara que el muntatge és finalment responsable del bon acabat d'un film, no hi ha dubte que la bondat d'aquest treball depèn del material que rep del set, i a això em referia en dir que el

per exemple, no poder veure l'endemà mateix, almenys, el treball efectuat el dia abans i veure's obligat a desfer un set sense saber si les escenes que s'hi han filmat han resultat bé o no. El públic ha de jutjar amb una certa indulgència aquesta i altres pel·lícules, en el que representen d'esforç sincer d'uns quants cineastes per tal de crear una producció independent.

S'ha de tenir present que la indústria cinematogràfica és una gran font de riquesa, que fins ara ha estat en mans de cases estrangeres. I al nostre país es poden fer pel·lícules, en principi, tan bones com en qual- sevol altre lloc. El problema és purament d'elements. D'aquests, n'hi ha, i si en faltesin, no es podran formar mai si no hi ha producció.

Els protagonistes del film «El hombre que se reía del amor», el director Perojo (el segon, d'esquerra a dreta), periodistes, etc.

muntatge és una bona escola per als directors.

Durant la meua estada a la Paramount, vaig tenir ocasió de passar algun temps en aquest servei, i allí em vaig adonar de les enormes dificultats que la manca de material adequat representa per al perfecte acabat del film, així com de la inutilitat d'un gran nombre de plans i d'angles que alguns directors, per extravagància o per desconeixement, fan filmar, ocasionant despeses innecessàries.

Cada estudi posseeix un cos especialitzat de muntadors i ajudants; però, en general, encara que se n'anomena un per a cada producció, el postor en escena sol dirigir personalment el muntatge de la seva pel·lícula.

Gràcies al muntatge es pot convertir una pel·lícula bona en dolenta, i viceversa; tot depèn dels coneixements i de la traça de l'encarregat d'aquesta tasca.

El laboratori és un altre complement important en la realització d'un film. Revelat, transparències, titols, etc., són a càrrec del laboratori, d'on ha de sortir el film per a ésser lliurat als serveis de distribució, que és l'encarregat de presentar-la al públic.

La darrera pel·lícula de Benito Perojo, *El hombre que se reía del amor*, editada per Star Film, representa, malgrat els seus molts defectes, un notable avanç de la producció nacional. Sense arribar ni de molt a la perfecció i tenint en compte les condicions i el material amb què l'esmentat director ha hagut de treballar, cal assenyalar elogiosament la fotografia i el so. S'ha de considerar el que representa per un director,

cules, en principi, tan bones com en qual- sevol altre lloc. El problema és purament d'elements. D'aquests, n'hi ha, i si en faltesin, no es podran formar mai si no hi ha producció.

La pantalla comença a revelar els seus valors. Així, en *El hombre que se reía del amor*, Rosita Díaz demostra unes grans dots d'artista i un valor real. Entre els intèrprets masculins de la mateixa pel·lícula, cal remarcar Ricardo Núñez, veterà del cinema mut, al qual es poden augurar molts èxits.

Actualment, Benito Perojo està filmant a Montjuïc una comèdia d'Honorio Maura, *Susana tiene un secreto*, en el repartiment de la qual figuren Rosita Díaz, Miguel Ligeró i Ricardo Núñez.

Atentament invitat pel director, he anat als estudis de Montjuïc, i malgrat l'enorme diferència entre aquests i els que coneix de l'estranger, no he pogut menys de reconèixer la propietat i serietat amb què s'hi treballa.

Perojo té ara una bona ocasió de fer un bon film, ja que compta amb bons actors i amb una obra — tinc entès que li han estat donades tota mena de facilitats per a l'adaptació cinematogràfica de la comèdia — que es presta per al cinema.

De la reeixida d'aquesta i d'altres obres que podríem qualificar d'assaigs depèn potser l'esdevenidor de la producció espanyola.

Es per això que, malgrat tot, cal seguir amb atenció els esforços en aquest sentit que actualment es fan.

DECARLO

COLISEUM

per
Clive Brook
i
Peggy Shannon

El drama commovedor
d'un home vulgar que
en el silenci troba la
expiació i la glòria

Es un film Paramount

FEMINA

Gran succés de la producció de
SAMUEL GOLDWYN

El Paraíso del Mal
per Ronald Colman, Fay
Wray i Estelle Taylor

Film dels
ARTISTES ASSOCIATS

CAPITOL

Avui estrena del film sentimental

amb
Regio Toowey i Zasu Pitts

Producció COLUMBIA PICTURES
presentada pels ARTISTES ASSOCIATS

Altura: 650 metres sobre el nivell del mar
Temporada oficial: 15 de juny al 30 setembre

Prodigioses aigües, les més nitrogenades i arsenicals d'Espanya.
Malalties dels bronquis, pell, budells, neurosis i diabetis.

Estació ideal dels infants.
Situació meravellosa, clima sec, establement rodejat de bosc.

Pensió completa des de 15 pessetes.
Habitacions des de 4 pessetes.
Xalet per a famílies.

REFERÈNCIES:
S. Samsó, Petxina, 3, pral.-Telèfon 18235
Farmàcia Garreta, Rambla Catalunya, 89

PER A FOTOGRAVATS, LA CASA

ANTONI MARTI

Màxima rapidesa ■ Màxima qualitat

AVINYÓ, 19, pral. : Telèfon 17047 : BARCELONA

EL TEATRE

De Bella Terra a Santa Madrona

Uns estrangers que, tot just arribats a Barcelona, no us demanen el *Cuadro Flamenco* o la *corrida de toros*, sinó que volen veure ballar sardanes?... Com ha anat això? Heus ací una petició insòlita, que fa rodar el cap vertiginosament. Apressem-nos a dir, però, que aquests estrangers són gent de qualitat: Massin i la seva tropa.

Leònide Massin... Les vegades que, anys enrera, havíem aplaudit al Liceu el Massin desfigurant pel maquillatge i la indumentària estilitzada! No l'havíem vist mai fora de

mallorquí, plena de caràcter, si, però no només actua el rebuig del *cante* i del *bàll*? El flamenc autèntic s'ha refugiat ara al Portal de Santa Madrona. Al Bar del Manquet. Som-hi, doncs. Pel camí, ens dediquem a entrevistar dansarines. Comencem per la prodigiosa Irina Baranova, petita gran artista. Una veritable nena, amb un rostre de criatura de bolquers i un cos flexible com un jonc, estilitzat per l'entrenament quotidià.

—Què li semblen els mestres de ballet de la seva companyia? Balanxín, Massin...

«Les Silfides»

l'escena. I el *gentleman*, que ara hem conegut personalment, no és ben bé aquell Massin que ens imaginàvem a través d'una fotografia publicada en un número de *La Danse* de 1921, i a través del famós dibuix de Picasso, les úniques imatges del Massin de *país*, que teníem emmagatzemades en la memòria. La mirada d'acer, que revela una intel·ligència poc freqüent, és aquella. Però li atribuïm una mobilitat que no té. Rígid, reservat, poc loquaç, d'una cortesia exquisida i el rostre constantment il·luminat per una dolçor profunda i un somriure finament irònic, se l'endeuina cordial. Però d'una cordialitat interior, molt més autèntica que les superficials explosions afectuoses de molts meridionals.

Com hem dit, Massin ha volgut conèixer la sardana. El flamenc, no. Ja se'l sap de memòria. Quan va haver de muntar *El tricomi*, va sojornar llargament a Andalusia. A Còrdova, a Granada, ens assabenta, va ensopagar amb uns ballarins no professionals — un sabater, un barber — meravellosos. Ara l'interessa la sardana. La vol veure ballar de totes passades. Conflite. No el portarem pas al Parc. A Sarrià, potser? Uns amics fan gestions. Bella Terra? Dit i fet. I ja ens teniu una gran part de la companyia de Ballets Russos i uns quants amics encaixonats en un vagó del tren de Sabadell, amb elements d'un esbart de dansaires, acomoiats pel senyor Aureli Capmany.

Bella Terra... La sardana, ballada en aquell recó poètic i assolat, els fa una gran impressió. La senyora Massin — la dansarina Eugènia Delarova — i una petita russa s'introdueixen en una rotllana. I, observant atentament els passos dels ballarins locals, els imiten amb convicció. La Danilova — tot el que té Massin de contenció, la gran Alexandra ho té de vivacitat, àgria i inquietud — malda per a agafar el ritme difícil de la sardana. I esbossa graciosament alguns punts de la nostra dansa. Massin està molt satisfet. El viatge no l'ha decebut. La gràcia dels ballarins catalans, tan allunyada de la força dels flamencs, l'ha sorprès agradablement... I ens tornem a encaixonar en un vagó del tren de Sabadell. A la Plaça de Catalunya, ens adonem que a algunes segones parts, menys intel·ligents, més riques en esperit de turista, tot allò no els ha fet ni fred ni calor. Volen el *Cuadro Flamenco*, elles. No s'impacienten, senyores! Una nit que facin festa, ja les portarem a veure la Capitana i la Faraona, el Chino i el Bulerias...

I un diumenge que la companyia no treballa ens tornem a trobar a l'Hotel Orient. Massin també ve. Sense gaire convicció, cal confessar-ho. Fa dues nits l'havien portat a cal Juanito el Dorado. I no s'hi va divertir gens. Naturalment. Per què tots aquells que piloten estrangers tenen la mania de conduir-los invariablement a la taverna d'aquest

Cinema Fèmina
7 juny del 1933 Nit, a les 10

Sessió de Music-hall
ORGANITZADA PER

«L'Ocell de Paper»
6 films sonors d'orquestrats, ball i sketches de revista

RAYITO DE MADRID
ELSIE BYRON i la seva orquestra

IDIL·LI EN UN PARC o EL SUICIDI DE LA LLUNA, presentat per Ignasi Agustí i Grau

NIC-FUSLY'S BAND, director G. NICOLAU

LOCALITATS A PARTIR D'AVUI AL

Cinema Fèmina

LA MUSICA

Cançons de Brahms

Enguany ens toca commemorar el centenari de la naixença de Brahms. A Barcelona podem refiar-nos que aquest esdeveniment serà festejat d'una manera esplendorosa; ja que tots sabem l'entusiasme que sent el nostre Pau Casals — en les mans del qual està bona part de la nostra vida musical — per l'art de Johannes Brahms. Val a dir també que el món està avui molt ben disposat envers aquest gran músic, el prestigi del qual hem vist creixer més i més a mesura que la seva obra era també més i més coneguda. El món tot caldria dir, llevat de la seva pàtria, ja que Hitler no pot sofrir aquest home, que portava sang autènticament jueva en les seves venes, i ha dit ben clar que estava disposat en nom de *Germània* a igualar la festa que tants artistes alemanys veien amb delit.

A casa nostra ha estat l'Associació Obrera de Concerts que ha inaugurat els actes d'aquesta commemoració. I no ho podia fer millor de com ho ha fet: amb un recitat de cançons del gran mestre. Brahms va cantar tota la vida, no va ésser sinó molt tard que va decidir-se per la composició instrumental de gran envergadura, i és en les cançons on el seu geni és més amable, i assequible i on les seves grans dots de melodista s'afirmen més paleses. Aquest recull formidable de cançons del qual, diumenge, Concepció Callao i Concepció Badia d'Agustí ens van oferir una petita, per bé que acurada, selecció, és un monument artístic a posar al costat dels millors lieds alemanys, al costat de Schumann i Schubert. Noblesa de les idees, originalitat d'estil, varietat i fecunditat melòdica inexhauribles, col·laboració sorprenent entre la veu i l'instrument. A cura de Pere Vallibera anà la part de piano. Cal assenyalar la importància d'aquesta part, ja que més que un acompanyament és com un comentari, un art de crear una atmosfera amb una sobrietat de mitjants definitius. Els tres artistes, completament compenetrats amb les obres que interpretaren, aconseguiren donar-nos un recital d'una rara qualitat. Brahms va aconseguir un èxit magnífic, sorprenent molts de l'auditori que desconeixien aquest caire de la seva obra.

Abans del recital, Joaquim Pena va llegir-nos una molt substancial conferència sobre el compositor, que el públic seguia amb una atenció sostinguda. El conferenciant va tenir mots molt durs per a tots els detractors de l'art de Brahms. Hom va remarcar tanmateix

Johannes Brahms (1833-1897), per J. B. Laurens (Museu de Bonn)

que l'incondicional wagneria que és el músicograf Joaquim Pena escamotejava un nom difícil en el cas present, com en quasi tots els casos, d'escamotejar. El nom de Ricard Wagner. Wagner, que estava convençut com el seu amic, el comte de Gobineau, de la perniciositat de la raça jueva, es posava furios quan veia una partitura de Brahms. Pena no va dir res d'això. Fóra curiós avui saber què pensaria Wagner de les cançons de Brahms! Wagner, que avui es fregaria les mans de content veient com en el camp del cinema sonor ha aconseguit, amb la seva música d'epitalami, foragitar quasi del tot la dansa nupcial del vell rabí Felix Mendelssohn, tanmateix, si hagués estat amb nosaltres diumenge el matí, hauria hagut de convenir que les teories etnogràfiques no són bones conselleres en les qüestions d'estètica musical. — J. P.

Aquesta setmana es posarà a la venda el CATALEG del I SALÓ MIRADOR

Meller i tangos, encara?

D'una banda, heus ací els Irustra, Fugazot i Demare, que acuden a Barcelona a fer revivir la passa tanguística de fa uns anys. De l'altra, heus ací igualment la senyora Raquel que ve de París, amb una braçada de violetes imperials més o menys oloroses, disposada, una vegada més, a demostrar-nos que l'art del cuplet és una qüestió d'arqueologia.

I bé; voleu dir que ja no n'hi ha prou? La voga dels tangos, per una banda, és una mica *fanée*; i és molt probable que,

mateixos i que nosaltres també hem canviat. Els anys solen calmar les febrades, tant de les persones com dels públics.

Per altra part, la febrada cupletística d'aleshores avui no existeix. Les cupletistes vegeten malenconicament per les barraques de fusta del Paral·lel. Ni elles ni el cuplet fan avui fred i calor a ningú.

A què fou deguda la voga d'aleshores? A la qualitat del gènere? A la gràcia de les artistes? Això darrer evidentment no, car conservem el record de dues cupletistes famoses,

l'Olimpie d'Avigny i la Fornarina, les quals no assoliren donar la popularitat al cuplet que després — justament en els moments àlgids de la popularitat de la Raquel — va assolir.

Les causes d'aquestes vogues populars solen ésser diverses. I en aquest cas concret hom podria atribuir-la a la fusió que s'operà aleshores entre el cinema forà i les varietés, la qual cosa va permetre la irrupció als escenaris i escenariets de tot el país d'una munió de canaris de celobert, que escamparen els cuplets de moda pels pobles. I, probablement, també devia influir-hi la inclinació que sentim els barcelonins per a agafar passes col·lectives. Qui no recorda l'epidèmia del futbol i tantes altres?...

Si la del cuplet va durar més que cap, fou perquè els barcelonins, un xic amants de barrejar les coses, hi tiràrem un polset de catalanisme.

I, ai!, que les coses, en aquest món, quan són poc o molt muntades a l'aire dels engrescaments populars, duren fins que s'acaben. La senyora Meller se n'anà provincialment a Barcelona. Si no ho hagués fet, s'hauria vist engolida per la decadència, que fou molt ràpida, de les varietés. A París, s'arranjà una categoria de *vedette*.

I és com a tal que compareix cada primavera a Barcelona a oferir-nos la gràcia, que no és nova, de les seves cançons que ja són velles.

Molt bé. Si fóssim capaços, encara, de sentir-nos patriotes d'aquestes coses, ens ho agafaríem pel cantó de l'honor que representa pel país comptar amb una *vedette* internacional, o preparàrem el cabasset de l'encens i treuríem del quarto dels mals endreços, per tal de desempolsar-los, el paquet, ja una mica rebregat, dels ditrambes del cas.

Ens agradaria de poder-ho fer, si més no, per tal de passar per ben educats. El que hi ha és que no ens hi veiem amb cor. És aquesta una tasca excessiva per al nostre tarannà, que té la mania de decantar-se pel cantó de la franquesa. Per altra part, no som partidaris dels confusionismes.

Per tot això no ens podem estar de dir, malgrat la nostra bona voluntat, que ni els plans malenconics sudamericans, ni el falset persistent de la senyora Meller, són susceptibles d'enternir-nos. El que passa, és que ens submergeixen en un estat de *réverie* subarquelògica el qual, francament, no és gens agradable.

JAUME PASSARELL

DIA 8 DE JUNY, NIT

GRAN FUNCIO AL CIRC

instal·lat a la Via Augusta, prop de l'estació de Gràcia del tren de Sarrià

S'admeten encàrrecs de localitats a

PRATS, Fiveller (Fernando), 29
CATALONIA, Ronda S. Pere, 3
SYRA, Diputació, 262
MIRADOR, Corfs, 589

SERVEI ELECTRIC PER A AUTOMOBILS.

AGUMULADORS "Exide"
GARAGE ELECTRIC
CARRER MOYA (ARIBAU I DIAGONAL)

VI. Fira de Barcelona

NACIONAL I INTERNACIONAL

del 3 al 18 de juny de 1933

PALAUS 1 i 2 DE MONTJUIC

Rebaixes de preus en ferrocarrils i vies marítimes ◆ Franquícia temporal de drets de Duana

LES LLETRES

Barcelona i la novel·la VARIETATS Maurois i la crisi de l'època

III.—Els temes actuals

Tots, qui més qui menys, tenim una idea de les interioritats de la nostra política, de les mil immoralitats que tots hem vist i dels sacrificis que han passat davant dels nostres ulls. Coneixem les baixes maniobres dels adversaris, les lluites pel predomini, les intrigues de casinet i l'agitació de les eleccions. Recordem la degradació dels temps de la Dictadura, amb el seu seguici de claudicacions, rebel·lions i ajupiments temerosos. La gent que conspirava contínuament, la que callava i només remugava quan era a casa, la que cobrava i es distreia de tota cosa. Venia la pompa, sovint grotesca, de l'Exposició, els grans espectacles embadalladors de l'aristocràcia i els pervinguts de tot el món aplegant-se a l'entorn d'una cort gens exemplar i d'uns autòcrates ridículs, Josep Maria de Sagarra, amb la seva recentíssima *Vida Privada*, ha encertat a copsar l'ambient i el color d'aquells dies llampants i vergonyosos. La seva evocació, tanmateix, és massa superficial perquè no enyorem encara un satirista que vulgui fiblar des de les pàgines d'una novel·la tots els aspectes dramàtics o platzeriosos de la política barcelonina fins a la República.

He al·ludit la darrera novel·la de Sagarra, i ella em porta a esmentar una pila d'aspectes de la vida ciutadana que només són apuntats en *Vida Privada* i que serien susceptibles d'un molt més gran desenvolupament si el mateix autor o qualsevol altre novel·lista amb vocació sabia convertir en creació artística llur innegable qualitat dramàtica. Vegem la nostra bona societat, amb el seu lamentable divorci de la nostra vida espiritual, amb l'agonia de la noblesa catalana, desnaturalitzada i pensant només en les vanitats cortesanes de Madrid, o degradant-se en la misèria i l'abjecció de la qual són símbols aquells germans Lloberola que Sagarra ens presenta amb tota la cruïra de llur immoralitat. Penseu en la sempre renovellada ascensió als cercles més alts de l'aristocràcia del diner i en els títols de noblesa adquirits per banquers milionaris o fabricants sortosos, amb totes aquelles conseqüències d'un sobtat desplaçament social. Imagineu-vos l'abundosa deu de possibilitats novellístiques que enclouen els primers temps de la República, amb la topada violenta amb la realitat de tots els idealismes impenitents i de totes les follies demagògiques. Penseu en els esclats de triomf i els moments dramàtics del Catorze d'Abril, en el lent desplaçament de la influència dels dirigents de les masses obreres i el predomini sobtat de la F. A. I. amb totes les seves conseqüències. Ens hem ayesat massa a considerar els revolucionaris anarquistes com a elements primaris o ferotges, però sobretot molestos, i no voldríem considerar tota la quantitat d'heroisme, o criminal o suïcida, que empeny aquells homes capaços de sostenir un setge d'un dia, encerclats per la força pública, amb espèctres de pistoles i màusers. Quin novel·lista sabia desaprofitar tot aquest fons real i extraordinari de violència i encamagament per a una ficció trepidant i dramàtica?

També tenim els barris baixos barcelonins. Llastimosament, damunt d'ells hom ha bregat la més estúpida i falsa de les llegendes. Hom ha creat, per a encis de botiguers disbauxats o d'estudiants sense ganes d'estudiar, una nova *Chinatown*, sense xinesos, amb perversitats decoratives i pornografies

sublimades de literatura. Tan simple i dolorosa com és la realitat del nostre barri de Drassanes! D'ençà que, fa molts anys, Juli Vallmitjana, n'envestí la interpretació realista amb aquella novel·la *Sota Montjuïc*, visió documentada dels baixos fons de la ciutat, amb els seus pintorescos gitans i *randes*, tots els subperiodistes de diaris castellans que surten a Barcelona i tots els autors fracassats del Paral·lel han volgut treure el suc d'aquells carrers lamentables, i s'han inventat una trista barreja de tota la genteta

L'Arc del Teatre, la nit

que van a liquidar llur vida fracassada entre els carrerons que volten l'Arc del Teatre. Cocaina, tracta de blanques, inversions sexuals i tota la fauna de presidi. Potser en alguns dels capítols desligats del tema central de *Vida Privada* hi ha la millor traducció dels estralls que tota aquesta pseudo-literatura pestilent ha fet entre els barcelonins. Un problema d'higiene i de policia ha estat convertit, per un afany de cosmopolitisme, en una atracció internacional de turistes morbosos. I si almenys això ens hagués donat una bona literatura policíaca! Però aquest gènere sembla estar molt lluny dels gustos o de l'abast dels nostres novel·listes i no recordo cap altra interpretació literària del nostre districte cinquè que aquella *Rossa de mal pel*, que ens revolvava en J. M. Francès un novel·lista de fantasia i *entrain*, però mancat de mesura. I, en un altre aspecte, la darrera novel·la de C. A. Jordana *Una mena d'amor*, que és, amb la *Judita* de Trabat, la sola mostra de literatura eròtica que tenim en català, i que ens dona unes finíssimes impressions del Paral·lel i del món bigarrat i pintoresc que s'hi belluga.

Malgrat que una part de l'argument és relacionali també amb la vida nocturna de la nostra ciutat, és, naturalment, impossible classificar sota l'etiqueta *districte cinquè* la deliciosa *Fanny*, de Carles Soldevila, estimable penyor d'un barcelonisme en la novel·la que ja feien pressentir les narracions aplegades en *El Senyoret Lluís* i que *Eva* ha vingut a confirmar. El caràcter essencial de totes aquestes obres les fa emparentar, en canvi, amb aquella novellística moderna que especula amb els canvis de la psicologia col·lectiva, les variacions del codi moral de la nostra societat, la insolidaritat latent de la nova generació, dinàmica i despreocupada, amb les que l'han precedit. És el contrast que caracteritza la vida d'aquella Maria Lluisa de Lloberola que ens presenta Sagarra en la seva darrera obra. És el mateix conflicte que, exposat en to menor i amb una sensibilitat més púdica, ha l'essència d'*El Camí Reprès* i les altres novel·les de Maria Teresa Vernet i de la *Teresa* de Carme Montoriol, les dues esperances més autèntiques de la nostra migradíssima literatura femenina. És també el nervi de les vacil·lacions dels protagonistes d'*Albada* de Josep Selva.

Avui som lluny del clima moral dels nostres pares: el trontoll de la guerra no ha passat debades per a nosaltres, i tota la taula de valors de la conducta humana ha estat, conscientment o no, revisada i mutilada d'una manera implacable. I la nostra novel·la no sabria veure els mil drames intensos que suscita aquest divorci essencial de pares i fills, en tantes ànimes i en tantes famílies de Barcelona?

RAFAEL TASIS I MARCA

Una protesta

El Sindicat d'Homes de Lletres alemanys a l'Estranger, recentment constituït pels escriptors alemanys refugiats a l'Estranger després d'haver-se apoderat els nacionalsocialistes de l'antic Sindicat d'Homes de Lletres, ha tramès el següent telegrama al Congrés Internacional del Pen Club, reunit enguany a Dubrownik, prop de Ragusa (Iugoslàvia):

«Congrés Internacional del Pen Club.

«El Sindicat d'Homes de Lletres alemanys a l'Estranger, representant en aquest moment les lletres alemanyes, constata:

«La direcció actual del Pen Club alemany representat al Congrés de Ragusa ha estat establerta sota la pressió de membres «uniformats» de les seccions d'assalt. No està autoritzada per res per a representar les lletres alemanyes.

«Els homes de lletres alemanys dignes d'aquest nom estan condemnats a callar: part d'ells es troben als camps de concentració, altra part no té cap possibilitat d'expressar-se vivint «lliurement» a Alemanya.

«El Sindicat dels Homes de Lletres alemanys a l'Estranger, que en aquest moment és l'única representació legítima de les lletres alemanyes, prega els delegats dels Pen Clubs reunits a Ragusa d'informar llurs organitzacions respectives d'aquest estat de coses.

«Pel comitè directiu provisional, Alfred Kurella, Rudolf Leonhardt, Martin Andersen-Nexo.»

Llibres condemnats a les flames

Ja ha estat publicada la llista negra de les obres que han de desaparèixer de les Biblioteques municipals de Berlín i ésser cremades, estil medieval, a la plaça pública. La llista és llarguíssima; limitem-nos a alguns noms:

Henri Barbusse, Max Brod, Ilya Ehrenbourg, Leon Feuchtwanger, Jaroslav Hasek, Walter Hasenclever, Egon Erwin Kisch, Heinrich Mann, Erich M. Remarque, Ludwig Renn, Arthur Schnitzler, Ernst Toller, Arnold Zweig, Stefan Zweig, com a literats.

Max Adler, A. Bebel, E. Bernstein, Kautsky, F. Lassalle, Lenin, Karl Marx, Karl W. Liebknecht, com a sociòlegs.

Otto Bauer (autor de *La Revolució austríaca*) i Karl Thupplik (autor de *Ludendorff*), com a historiadors.

Una enquesta sobre la nostra època

El nostre amic G. Charensol ha obert des de les columnes de *Les Nouvelles littéraires* una enquesta sobre aquest tema:

«Si des de fa algun temps es parla força de 1900, les opinions sobre els anys que precediren la guerra són ben contradictòries.

«Per uns, aquesta època fou la de la joia de viure i oposen el seu encís a la febrosa activitat del nostre temps.

«D'altres, al contrari, no tenen prou ironies per als darrers anys del segle XIX i els primers del XX. Llibres, exposicions, obres de teatre i films recents semblen dedicar-se sobretot a subratllar el ridícul de 1900.

«Creieu que la ruptura entre l'avantguarda i la postguerra és tan total, i quina d'aquestes dues èpoques us sembla haver estat la més feliç, la més rica en valor intel·lectual i artístic?»

OBRA NOVA

CALÍBAN PARLA

de JEAN GUEHENNO,
traducció de S. Sarrà Serravalyns

El llibre en el qual el poble català retrobarà
la seva pròpia fe revolucionària

Preu: 5 pessetes

Administració i venda:
Llibreria Catalònia
3, Ronda de Sant Pere, 3
Teléfono 12456

GUTENBERG, S. A.

Maquinària, Tipus, Filetatge de
bronze, Tintes i Utilitatge per les
Arts Gràfiques

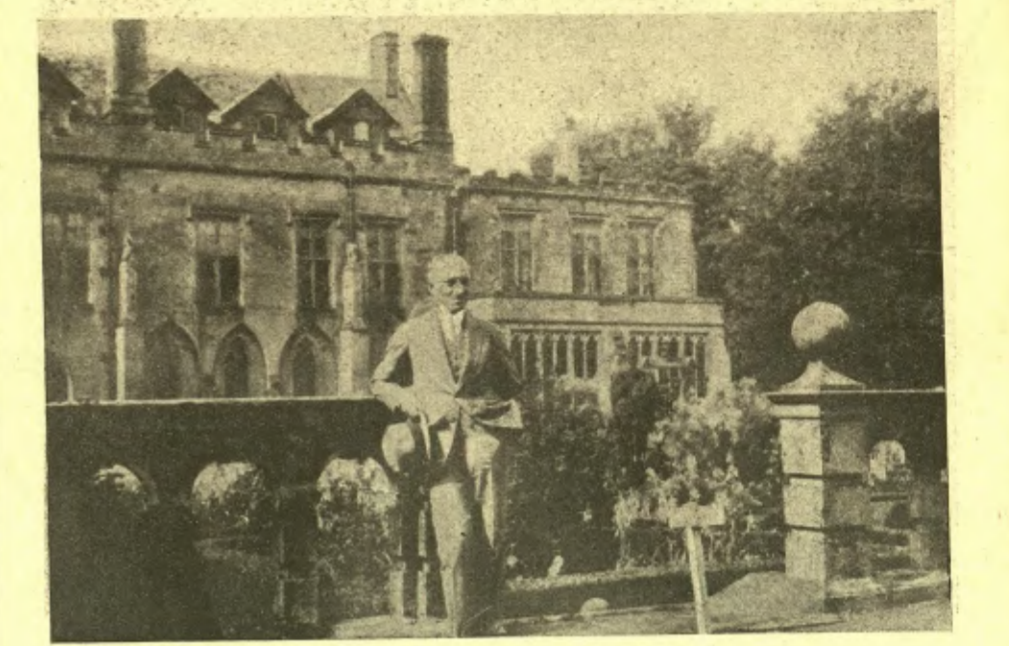
Agullers, 1 i Via Laietana, 4
Tel. 15524 - BARCELONA

Segurament el més llegit de tots els escriptors francesos contemporanis, a casa nostra, és André Maurois. El nostre públic cultivat que llegeix francès segueix amb interès la seva producció. Els que no el llegeixen en l'idioma original l'han pogut conèixer per les traduccions catalanes de *Climats* i *Els silencis del Coronel Bramble*.

Climats és sens dubte un dels llibres que ha tingut més èxit durant els darrers anys, no tant potser per la quantitat d'exemplars venuts — encara que considerable — i per les traduccions que arreu se n'han fet, com per la devoció que per aquesta obra senten molts

ha escapat cap dels intel·lectuals europeus, per l'esdevenidor de la nostra civilització. Fet i fet és evident que l'estructura actual del món està en crisi. El que passa — i és el que resulta més tràgic de tot — és que ningú no ha pogut esbrinar encara quin seria la nova estructuració — social, econòmica, política, moral — que pogués substituir l'actual.

De fet, el problema debatut actualment i que constitueix el nervi de tota la qüestió, és un problema vell com el món; és el problema del conflicte entre l'individu i la col·lectivitat. A través de les pàgines del llibre

Maurois al parc de Newstead Abbey

dels seus lectors. *Climats* és un dels compactats llibres contemporanis que es rellegeix assiduament i que és citat encara, com una autoritat en certes matèries, en moltes converses.

Doncs bé; els habituals lectors de Maurois hauran quedat un xic decebuts amb el seu darrer llibre. En comptes de la novel·la o biografia acostumada, Maurois ens ha donat aquest any un llibre d'assaigs, company d'aquells altres que li han proporcionat uns lectors fidels diferents dels que li ha proporcionat *Climats*, d'aquells llibres que s'anomenen *Aspects de la Biographie, Etudes anglaises, Dialogues sur le Commandement*. El llibre a què ens referim s'anomena, en homenatge a Montaigne, *Mes songes que voici*, títol que deriva de la cita de l'autor dels *Essais*, que porta com a lema: «*Tantost je revue, tantost je dicte en me promenant mes songes que voici*».

Com els *Essais* de Montaigne, el llibre de Maurois és constituït per una sèrie de dissertacions, assaigs i discursos sobre temes variats. Predomina, però, els que tracten del nostre temps i de les seves interpretacions. Els qui hagin llegit detingudament les novel·les de Maurois, i sobretot els seus dos inoblidables llibres sobre Anglaterra i els anglesos, *Les silences du Colonel Bramble* i *Les Discours du Dr. O'Grady*, hi hauran vist tota la importància i l'interès que tenen per Maurois els temes de psicologia social. Aquest darrer llibre seu no és més que un conjunt de notes i d'estudis sobre psicologia col·lectiva, i darrera de les inevitables concessions que Maurois fa al seu públic, es pot endevinar tota la preocupació i la tensió espiritual de l'autor davant dels problemes que tracta, problemes que veiem plantejats diàriament i que constitueixen l'enigma més gran del nostre temps. En síntesi, hi ha latent la preocupació, de la qual no

de Maurois traspuja constantment la preocupació de l'autor per aquest tema.

Aquesta preocupació per la sort de l'individu enfront de les noves tendències socials, és tan sols el tema principal de la simfonia més vasta de la transformació del món actual. En el pla polític i social les seves conclusions no *exposades directament*, encara que es poden llegir entre línies, són les mateixes — amb lleugeríssimes variacions — que tan sovint s'han repetit en aquests darrers temps: ha passat el temps de les democràcies pures i ha arribat el temps d'una nova estructuració polític-social. Spengler parla del nou cesarisme. Aquesta tesi fonamental de Spengler la trobem ara represa en un to menys transcendent en el llibre de Maurois.

El cesarisme actual pren, però, una forma peculiar: estatismisme. Feixisme o comunisme. El *Roma* o *Moscú* de Giménez Caballero en els seus curiosíssims llibres *Genio de España* i *Manuel Azaña*. Entre la intel·lectualitat de tots els països guanya terreny aquesta idea del canvi dels temps, i de l'estructuració social del món. Renaixement o decadència del món actual, o tan sols crisi de creixença, però en realitat època de canvis i de noves orientacions. El que manca, però, és el que ha de substituir l'estructura del món actual. Ens trobem abocats, potser, a una nova Èdip mitjana, com pretén Berdiaeff?

La realitat és que el tema apassiona. Els que s'interessin per aquesta polèmica poden llegir la darrera novel·la d'Aldous Huxley, *Brave New World*, on trobaran un altre aspecte de la qüestió palpitant: la crítica de les modernes utopies i sistemes de felicitat a data fixa. Però aquest és un altre tema i ja se n'ha parlat aquí mateix.

RAMON ESQUERRA

Mapes i Guies per a Automobilistes i Alpinistes

Llibreria Francesa
RAMBLA DEL CENTRE, 8 i 10

Sucursal:
PASSEIG DE GRÀCIA, 87
BARCELONA

Quatre llibres nous

1.er **Notes d'un estudiant que va morir boig**, de S. Juan Arbó (autor de *TERRES DE L'EBRE*) Un volum relligat pessetes 3,50.

2.^{on} **Memòries d'un lit de matrimoni**, de Lluís Capdevila. 5.ª edició, pessetes 2,50.

3.er **La Pecadora**, del mateix autor. Edició popular, ptes. 1,50.

4.te **Al marge**, novel·la de Rosa Maria Arquimbau, pessetes 2.

Demaneu-los a totes les llibrerries i a **MUNTANER, 4 2**

CODORNIU

ELLS MILLORS MATERIALS PER A LA CONSTRUCCIO SON ELS DE

URALITA

BARCELONA: Plaça Antoni Lòpez, 15 - Telèfon 16553

MOBILIARI D'ART

BUSQUETS

Decorador, mestre ebenista i tapissor. Objectes d'art i de fantasia per a obsequis. Sales d'Exposicions de Belles Arts.

Passeig de Gràcia, 96. Telèfon 16266
BARCELONA

LES ARTS I ELS ARTISTES

Lola Anglada i Sarriera

A les sales de l'Arxiu Municipal Històric, instal·lat, com tothom sap, a la Casa de l'Ardiaca, la deliciosa artista Lola Anglada ha obert una exposició de visions de la Barcelona vuitcentista: quaranta-un grans dibuixos acolorits a l'aquarella que formen sèrie perfectament unificada, com per a nerval un museu de les arts modernes, o de la Barcelona antiga; com per a ésser editada en forma d'àlbum, un àlbum que prefaciés o que glossés, dibuix per dibuix, el barcelonès Emili Vilanova. A estones, l'espectador d'aquesta

serva precisament a la Casa de l'Ardiaca; i l'autor d'aquella altra processó de la Bona Mort que es conserva al Museu Municipal; i els dibuixants i els boixistes dels romanços i de les aques; i Tomàs Padró, i el deliciós Roig i Soler, i el massa oblidat Manuel Moliné; i Pau i Lluís Rigalt, i Francesc Soler i Rovirosa, amb llurs dibuixos impreuables, que ens donen tants i tants reconos d'una Barcelona completament desapareguda; i aquell Battistuzzi que vingué d'Itàlia, com portat per la Providència, per tal de pintar-

Lola Anglada. — El Passeig de Gràcia

exposició deu dir-se, més o menys subconscientment, si aquesta quarantena de gracioses composicions no són ben al revés, il·lustracions a l'obra d'Emili Vilanova.

Pons i Massaveu també escriví bones evocacions de la Barcelona vella, i Alfons Roure, i Artur Masriera, i aquells dos prehistoriadors del nostre segle XIX que signaven *El Libro Verde de Barcelona* amb els pseudònims Un Juan y Un José, i Gaietà Cornet i Mas, i Nadal, i Raventós, i Rossinyol, sense parlar dels erudits... i d'altres barcelonins de mèrit escrivien records emocionants d'una Barcelona que fou d'ells i que ja no era nostra, que mai més no seria de ningú si ells no ens la revivien per sempre en llur prosa sincera i honesta; cal esmentar la ploma d'Apelles Mestre, el seu llibre titulat *La Casa Vella* i altres llibres de records; cal fer menció especial de l'escenògraf Francesc Soler i Rovirosa en tant que escriptor, perquè supera en gràcia i en color aquests altres més coneguts comentaristes de la Barcelona vella, fins al punt de poder-se comparar al mateix Emili Vilanova. Tot això doncs sembla haver il·lustrat la nostra dibuixant, tot reixint-ho amb un amor igual al que posaren en llur prosa aquells historiadors de la Barcelona preterita. Potser fins hi ha més amor en l'obra darrera de Lola Anglada — un amor segurament menys intens, perquè les coses que Lola Anglada ens pinta no foren en llur majoria viscudes; però sí un amor més extens, com la visió també és més extensa, més panoràmica, planant pel damunt de moltes dècades successives, i furgant al través de quatre generacions. L'amor que Lola Anglada ha posat en els dibuixos aquarellats que ara exhibeix a la Casa de l'Ardiaca és com una suma de totes aquelles amors que ella segurament ha interrogat, i per afegidura, l'amor més entenedor dels testimonis verbals que també ella ha consultat per a realitzar aquest poema del nostre preterit.

Encara hi ha entre nosaltres una altra tradició de descriptivisme barcelonista, de descriptivisme gràfic; més reaccionat, per tant, amb la gesta de Lola Anglada, que amb el poema de cada un d'aquells esmentats literats; tradició forta i ja impressionant per les valors artístiques que la van fitant; l'escultor Amadeu; aquell avantpassat del poeta Sagarra, que, tot i no ésser un artista professional, ens donà l'encisera processó de la diada del Corpus barceloní que es con-

nos també la Barcelona que s'esmicolava; i molts pintors que es dedicaren per atzar a reproduir algun reconot o alguna escena contemporània, llur, com Plaüger, Vilumara, Martí i Alsina, Moragues, Fortuny, Claver; sense comptar aquests altres erudits, els del llapis, com Parcerisa, Puigari i Pascó; o els dibuixants barcelonistes que es classifiquen entre aquests darrers i Lola Anglada, el conscienciosos Carduners, l'únic que ha volgut especialitzar-se en aquest gènere; sobretot, l'imponderable Dionís Baixeres, que ens donà aquella verament prodigiosa sèrie de dibuixos del tros de la Barcelona vella afectat per l'obertura de la Laietana, dibuixos que també es conserven a la Casa de l'Ardiaca. I, encara, l'obra del mai prou lloat Apelles Mestre i la de l'altre dibuixant i alhora pintor barcelonista que fou Josep Lluís Pellicer.

Quin bell balanç de barcelonisme gràfic, i quant de talent respatllant aquesta gesta, no menys talentosa que gràfica, de Lola Anglada. Mai però no s'havia produït una sèrie tan completa i tan pregona de barcelonista, un cicle tan arrodonit, tan ben planejat, tan homogeni i tan ben realitzat. Lola Anglada s'ha anat imposant del tema vast, l'ha anat estimant, i a mida que l'anava estimant l'anava compriment fins a penetrar-lo amb aquella mena de violència pròpia de l'artista. Un dia que la dibuixant es trobà amb totes les dades i tots els entusiasmes a la faida, es llança de cap a la plasmació de la seva creació magnífica, ço que, més que mai, era creació o re-creació, replasmació d'una cosa que havia existit i que, en absolut, ja no era; replasmació d'aquella Barcelona amada que els que anem fent-nos vells encara percebem en la nostra infantesa com un perfum de líric estantís... I per raó d'aquest perfum encara la nostra ànima de tant en tant plora i somriu amb llàgrimes de beat enyor.

Lola Anglada ha portat a bona fi una empresa que per a molts dibuixants de fama indiscutible hauria estat arduíssima si no fos possible; i l'ha aconseguit amb fèlicitat, la qual es revela en cada una de les composicions; i sense plànyer-hi dificultats, ans acumulant-n'hi amb voler de destre compositor, amb agudesa i amb sensibilitat de poeta realista, amb lirisme realista, això és, sense inventar, sense estilitzar decorativament, sense fantasiejar, sense retòrica, sense el sentimentalisme que s'oferia com una temptació a la feminitat de l'artista evocador.

Lola Anglada ja era, des del seu debut en les arts, una artista estimada; ara ha pujat un tan alt graó en la seva carrera d'èxits que de sobte esdevé la primera en totes les terres ibèriques dintre aquest gènere il·lustrador per tants conceptes compromès i difícil.

Els Salons de Primavera

De sempre que teníem entès, per haver-ho sentit dir des de la infantesa, que els artistes eren unes persones una mica a part de les grans batalles econòmiques del món. Però de cop i volta, suposant supervivent la idea d'aquesta superioritat espiritual, els esdeveniments s'han abocat sobre el recinte de privilegi i li han donat una enorme puntada de peu, deixant a la vista un procés de personalismes, de polítiques, de picabaralles puerils...

Ens referim concretament als Salons de Primavera d'enguany.

Aquestes exposicions col·lectives i més o menys municipals s'han introduït en el barcelonisme amb una fúria vertiginosa, desfermant les passions en tots els ambients i prenent-hi cartes de tots els colls els aficionadets i aficionadassos de la ciutat. Naturalment, si es tenen en compte aquests factors de barreja i es pensa que la política és un monstre que està a l'aguait i s'arrapa a totes les vísceres per on circula un doll augmentat de moviment popular i a més es compta amb l'efervescència sanguínia llatina en aquesta època, es pot arribar a la conclusió de la revolució després de situar-hi unes infiltracions persistents de simonia per part d'alguna persona de la situació.

A totes aquestes llastimoses extralimitacions de l'art català quan s'organitza en nucli, hi donem una importància no exagerada perquè és un mal amb precedents, que vol dir de fet una reincidència, un mal ja crònic, en fi.

Tothom recorda perfectament el soroll de l'any passat. L'any passat, però, el soroll el feu emmudir un optimisme immanent que ens va fer creure l'eliminació, en l'avenir, dels «casos». Però aquest any ha estat augmentat. En l'altra exposició l'escàndol es referí al seu epítol, mentre que en l'actual ja s'ha iniciat en el bell començament primaveral i promet portar una cua llarguíssima. Primer de tot hi ha el cas Pruna. A aquest pintor se li ha rebutjat una tela alegant haver arribat passat el termini d'admissió, tot i figurar en el catàleg i sabent tothom que amb posterioritat a la tela Pruna es varen presentar obres que avui són als Salons.

Creiem que si dintre la nostra idiosincràsia hi ha la força secular que ens fa saltar les lleis, almenys en aquest salt per sobre la jurisprudència s'hi pot anar acompanyat de tothom, única manera d'atenuar el fet, i no essent així s'ha d'atribuir la parcialitat a simples antagonismes entre el que s'ha quedat al carrer i el que ha donat un gran pas dintre l'organització de Primavera.

Lamentem aquesta excusió que impossibilita contemplar una pintura que hauria donat un to al Saló i que ara desapareguda no serà obstacle perquè unes pessetes d'adquisició vagin a parar a una butxaca necessitada.

I ara que tenim a mà aquest mot superb d'«adquisicions», enfocarem una altra de les qüestions pròpies per a sucari-hi un pa de misticisme. Volem dir el cas d'un càrrec oficial, cap d'un grup de *pouains* excel·lentment situat en la direcció de les organitzacions primaverals, i que per la seva categoria influent cau fatalment, irremissiblement, no sabem si amb raó, dintre la maledicència. És una posició veritablement delicada, i si hem de mirar aquestes exposicions amb un caire de certamen on aboquen tots els pintors llurs esforços, aquesta posició que deiem pot representar, així per sobre, un desequilibri per als no tutelats, per als que servint-se únicament del valor de la seva paleta lliuren una pintura somiant en una equitat per les compres i que per altra part sospiten en una adaptació d'allò de la caritat ben entesa, portada a cap per quedar bé amb el càrrec oficial i moltes altres coses. Examinat aquest assumpte, que ho ha estat per les ganes que tenim de veure rullar les coses de l'art sense cap maquiavelisme i sense aquest desinflament que la renaixença política ha encomanat a totes les activitats de casa nostra, manca un punt essencial per a parlar. Per què dos Salons? Què volen dir dos Salons? Signifiquen potser una separació intel·lectual? Hem sentit dir que la seva existència prové d'una separació forçosa deguda a les incompatibilitats entre avançats i intransigents en la pintura moderníssima.

Però si és així, com s'explica haver refusat el Saló de Montjuïc una tela sobreevaluada?

El mot avançat, per tenir tota la importància lingüística, s'ha d'interpretar amb el liberalisme dels Salons francescos, on és possible, al costat de coses normals, penjar els ingents tempteigs d'uns malalts concupiscents, els de subjectes a la frenopatia, els dels que no arribaran mai i que s'esforcen amb la truculència petulant que els fa passar per incompresos.

Encara que al liberalisme citat se li tallessin una mica les ales en el que respecta a la pornografia, compendriem la vida dels dos Salons, ben delimitats en ideologia artística, però en l'actualitat no hi veiem altra causa que el mal endèmic del país, accentuat ara més que mai, d'anar triturant les coses per a servir ansies de capítol i amb les divisions multiplicar els mandats.

I aquestes divisions porten dividides igualment les responsabilitats de tota mena, a la poca força de les quals cal atribuir segurament l'aspecte dels Salons de Primavera.

Encara recordant la dignitat de l'any passat, els d'ara fan l'efecte d'un muntatge sense cap preocupació i hi ha moments que us trobeu amb la il·lusió d'estar mirant una d'aquelles casernes que han netejat ràpidament perquè un general conspicu se'n dugui una bona impressió. Per excusa no es poden allejar precipitacions; no venia d'una setmana per a fer una presentació deguda amb la importància mereixedora d'un concurs d'aquesta envergadura i que és la que mereix una ciutat de la tradició de Barcelona, de la qual els turistes que hem vist mirant l'exposició, poden pensar que l'art s'hi fa objectivament de cara a la tela.

Explicats els termes de l'organització en tot el que tenen de trist, en l'article vinent començarem la revisió de les obres.

ENRIC F. GUAL

Evocacions vuitcentistes

Trenta anys de vida parisenc són, des de fa tres setmanes, màgicament evocats en el pavelló de Marsan. En anyades anteriors aquest mateix pavelló aixoplugà dues exposicions memorables: *le décor de la vie* en l'època romàntica i sota el Segon Imperi. La sèrie quedarà closa amb la que ara descriu l'ambient de la Tercera República des de 1870 a 1900.

Els organitzadors d'aquesta exhibició han volgut recalcar que no intentaven proposar exemples, sinó, simplement, fer conèixer a

interessants des del punt de vista informatiu. L'home que construeix una obra, reflecteix sempre, en bé o en mal, els imponderables de l'ambient que l'enclova. Es per això que, vistos ara, un dibuix i adhoc un oli de Forain, qualsevol composició de Jean Béraud — escrupolós cronista plàstic d'aquestat edat antediluviana — proporcionen una emoció de cosa viva que inútilment demanariem a les fotografies coetànies.

Entretant, les arts decoratives ofereixen una impressió detestable. Tot just poden sal-

J.-J. Forain. — El bujet del ball (1884)

fons un capítol d'història i mostrar com evolucionen les tendències i els gustos a través del temps. Per això ningú no ha d'estranyar-se de veure-hi una vitrina farcida de bibelots absurds aparellada a una altra d'exquisides cristalleries de Baccarat; o els retrats de Rodin esdevinguts veïns de l'estantís baix relleu de Sarah Bernhardt representant Sardou; o els dibuixos i fotografies de Rostand, dels dos Coquelin, de Le Bargy, de la Réjane, de Mounet-Sully, de personalitats polítiques i financeres distribuïdes entre les de Cléo de Mérode, la Bella Otero i les grans *cocottes* de preu; Mucha i Chéret; Fortuny i Burne Jones; l'efígie de Georges Ohnet no gaire lluny de les de Barrès i France; les obres dels millors mestres impressionistes alternades amb els temes històrics de Detaille o el rovell de l'ou dels salons de Mme. de Loynes i de Mme. Aubernon retratat dintre el gènere «premi de Roma» per Carolus Duran. Totes les èpoques estan compostes d'ingredients de diversa graduació en les jerarquies del bon gust i de la importància. Cal veure reunits tots aquests elements per a poder imaginar d'una manera neta un temps passat i, d'altra banda, no hi ha pas millor sistema de facilitar un treball honrat al sedàs de la revisió quan comença a liquidar-se la tongada històrica que, inevitablement, condemna en bloc la precedent immediata.

Des del llindar, penseu tot seguit en *Le monde où l'on s'ennuie*, del qual la Comédie-Française celebrava no fa gaire, un xic rerasagat, el cinquantenari. Serrells, cordons, brodats i borles a desdir; seients *crapaud*; cortinatges feixucs; palmers d'hivernacle; la nimfa de bronze que aguanta un globus de gas... No hi falta sinó la joventut que paixeix migranyes i la bona duquessa de Réville, aficionada als mots vidriosos, per tenir la il·lusió d'estar espitant una escena de la jove república post-imperial presidida per Mac-Mahon. Seguidament, les altres sales, instal·lades segons un ordre estrictament cronològic, especifiquen les característiques de les tres dècades que precediren el fi de segle — un 1900 fidel i seriós, lluny de les plasereries de magazine i dels can-can violats de cabaret, impossibles abans de Diaghilev. Únicament la indumentària i els seus accessoris ocupen una secció a part, amb tres grans aparadors vessant faldilles amb róssec, polissons, llaçades, farbalans, polacres, mànigues de pernil, cintures tornejades i capells diversament florits o emplomallats.

El període que va de l'any 70 al 90 val per la magnificència de les arts majors. La pintura impressionista i l'escultura de Rodin brillen amb llur millor esclat. Cal dir que totes les obres d'art exhibides ho són únicament per llur valor documental, però, així i tot poques vegades podrà veure's una col·lecció tan enllaminadora. Des de Manet fins a Van Gogh veïu presents un estol de representants de la millor pintura vuitcentista. De Renoir sol, per exemple, hi ha exposades onze teles i diferents apunts. El seu *Retrat de dona* (1880) i el retrat de Jeanne Samary queden dues obres exemplars entre la pintura de tots els temps. El mateix pot dir-se dels *Jugadors de billar* de Dégas i del *Dijous gras en el boulevard Montmartre* de Pissarro. I com a sorpresa deliciosa, cal remarcar un formidable paravent que Rochemore pintà pel seu padri Théodore de Banville. Al costat d'aquests noms il·lustres, els pintors oficials de l'època i els artistes de segon rengle són implacablement eclipsats, però no pas menys

var-se algunes cristalleries i alguns relligats per a bibliòfil. La resta no se sap si fa riure o plorar. Costaria de trobar un exemple més complet de fins on pot conduir la poca-solta incontrolada. Trobeu vertalls que volen ésser caràtules, escarabats que són rellotges, serps i libèl·lules transformades en joies o estris de tocador fets de sis o set matèries diferents. *L'estil tapisser* fa naufragar els interiors entre brodats i passamaneries impossibles. Els rars mobles originals no es poden descriure, i quan topeu amb un setial de roten d'aurat guarnit de seda brodada en un col·legi de monges, podeu estar segur que dues passes més enllà en descobrireu un altre de molt pitjor. Els altres són pastitxos exterminadors, sovint inspirats en les *japoneries* dels Goncourt i de Loti, o bé adaptacions arbitràries d'estils clàssics, especialment del Lluís XIV, del rococó i del Lluís XVI. Cap objecte no guarda la més petita relació raonable amb el del costat i són tan abundants que representa tot un problema circular entremig. Quan aquestes coses eren manipulades per gent fantàsica s'aconseguien filigranes horripilants, gairebé bones de tan monstruoses. Edmond de Goncourt podia dir que l'estatge de Maupassant semblava el d'un *souteneur caraïbe*. El seu mateix, però, contenia alguns reconos no gaire menys divertits.

L'any 1890 marca una fita important. Apareixen ja els pintors que rellevaren els impressionistes i els primers assaigs per la renovació de les arts decoratives; assaigs que en el 1900 fructificaran amb l'eclosió del *bessantat moJern style*. L'argenteria, la vidrieria, la ceràmica, els metalls, els teixits, les il·lustracions, inicien el moviment que seguiran més tard l'ebenisteria i l'arquitectura. Mal temps per les ciutats que estan en plena creixença: Som en ple triomf dels deliris floreal i de les corbes torturades. Tothom pateix una dèria decorativista. Ni la pintura ni l'escultura no s'escapen del contagi. No obstant, es pot ésser molt més indulgent del que ho ha estat Paul Morand jutjant aquest moment si es té en compte el desig de reaccionar contra la buidor i la ximpleria, el mal gust anàrquic de l'etapa precedent. D'altra banda, és molt possible que, sense la fe i l'entusiasme d'aquests tossuts renovadors del fi de segle, avui no seriem, ni de lluny, allà on hem arribat. El seu error fou el d'ésser prou ingenu per creure que els estils són un producte especulatiu de la voluntat i no el fet espontani determinat per les condicions d'un medi. Ens recorden els subjectes que pretenen infantar una idea genial a data fixa.

Tanmateix, el desenní 1890-1900 conté força coses estimables. Hi ha, abans que tot, les càustiques sietetes de Lautrec. Hi ha els cartells de Chéret. Hi ha les primeres obres consistents de Bonnard, de Denis, de Vallotton, de Vuillard, de Picasso. Hi ha, en fi, alguns objectes i alguns mobles discretíssims, obra dels escassos artistes que saberen nedar i guardar la roba enmig dels esgarips i dels malsons enfibrats. En el pavelló de Marsan es pot veure una sala-menjador realitzada per Eugène Gaillard en 1900 que és un veritable exemple de distinció i d'equilibri. És, potser, l'únic interior complet d'aquesta època on val la pena de representar-nos l'Albertina de Proust, amb el bust encotillat i un gran feltre a la dber, xarrupant delicadament una tassetta de porcellana japonesa.

ALBERT JUNYENT

París, maig.

Exit en la mida
Corbates inarruables
Pijames a bon preu
JAUME I, 11
Teléfono 11655

Un present de LENA és
signe de distinció i bon gust

Reproduccions escultòriques
Objectes d'art
Làmpares

LENA, S. A.
Passeig de Gràcia, 68
(Xamfrà València)

Oferim als nostres clients una subscripció gratuïta de sis mesos a "MIRADOR", per tota compra superior a 100 pessetes. Aquesta oferta és vàlida fins al 3 de juny vinent.

Galeria SYRA
DIPUTACIÓ, 262 - Teléfono 18710

Actualment, l'exposició:

El Circ en les
Arts Plàstiques

raspalls per a tots els usos
articles de neteja—objectes per a presents
rambla catalunya, 40

Exposicions Una funció de circ Discos de maig

Per manca d'espai, no es publica la setmana passada la primera d'aquestes notes.

Joan Llaveries

Joan Llaveries a la Sala Busquets posa en evidència un grupat de coses que hem anat recordant per aquest ordre. Llaveries, que és un bon il·lustrador, de la pintura a l'oli no en treu un gran suc. Li queda teatral, insistida, cerca efectes, no en el que la pintura ha quedat estabilitzada, sinó remouent la terra, el mar, l'espai, la humanitat sencera.

Es d'aquells pintors que per a trobar-se en disposició de pintar necessiten una mobilització general dels elements, que la gran xemeneia de l'horitzó escupi uns núvols altisonants, aquells núvols cúmuls que són la preocupació del nostre país. No hi ha espontaneïtat enlloc, i, en una paraula, Llaveries tracta l'oli massa insistentment amb un d'aquells amors entossudits i anacrònics, amors que maten, volem dir.

Quan es parla d'aquarella, l'opinió ha de canviar sobretot pel que es refereix a la traça. En aquesta modalitat hi ha un caient més de pintura, si es vol. En obres com la núm. 16, *Yachts a l'amarra*, Llaveries adhiu aboca un esperit fi, de cara a una sensibilitat, i per això sobta, ja creient en un valor vist, trobar-se de cop i volta amb les núm. 9 i 17, davant un triturament fantàstic. Aquí Llaveries, volent fer quedar bé la nostra Costa Brava, li ha donat un recargolament tan gros, que fa l'efecte que el paisatge s'ha tornat vell tan fulminantment que ja no hi tenen res a fer els Voronoff més bons que hi hagi.

A Llaveries, tota la generació que ja ens hem començat de barallar amb el món li guardem una admiració que prové dels seus dibuixos d'animals del *Patufet*, quan ens havia fet ballar el cap amb l'humanisme de les seves bèsties. Moltes vegades ho havíem somiat encanant-nos la gràcia de la irrealitat, i per haver-nos desvetllat aquest món, que ja vol dir una estima, lamentem que Llaveries pictòricament parlant no estigui a l'alçada de la il·lustració i persisteixi en les exposicions. Dit el plany d'altra manera: Llaveries i la seva pintura és sinònim d'Ingres i el seu violí. — E. F. G.

Exposició de pintura a Girona

El Seminari d'Art de la Facultat de Filosofia i Lletres i l'Ateneu de Girona han inaugurat en el saló de descans del Teatre Municipal de la ciutat una exposició que titulen «Alguna cosa d'alguns pintors catalans actuals».

L'acte inaugural es celebrà la tarda del dissabte dia 27, assistint-hi les autoritats de Girona i bon nombre d'artistes, intel·lectuals i estudiants que s'hi traslladaren de Barcelona. L'exposició conté obres interessants. El retrat de la filla de l'escultor Casanoves per Joaquim Sunyer, dues obres de Joaquim Mir que es porten trenta-set anys de diferència, dues de Joan Miró que se'n porten deu, un bon dibuix de Xavier Nogué, dues pintures de Joan Junyer i diverses obres de Benet, Colom, Capmany, Serra, Sisquella, Villà, Bosch-Roger, Grau-Sala, Mompou, Humbert, Togoies, Domingo, Feliu Elias, Gausachs, Carles, Créixams, R. Llimona, i dels gironins Adroher, Aguilera i Gallostra.

En la inauguració, el senyor Carles Rahola va fer un parlament de recepció, i el Dr. Angel de Apraiz va dir que era un acte de la política universitària que ell propaga: fer una Universitat Catalana, per tot Catalunya. Els senyors Rahola i Apraiz foren molt felicitats per l'èxit de l'exposició. Clogué l'acte el senyor Santaló, alcalde i diputat.

L'exposició, que és també un exemple del que podria fer cada ciutat catalana, restarà oberta quinze dies i hom diu que donarà lloc a algunes conferències i concerts. — B.-P.

Al mateix temps que té lloc una exposició de temes de circ vistos per artistes catalans, alguns dels elements d'aquesta mostra d'art parlen d'organitzar una funció de circ, a base, com és natural, d'elements professionals, aprofitant l'avinentesa de trobar-se actualment entre nosaltres un bon nombre de números de vàlua, tots ells força apreciats dels aficionats al circ.

guin les derivades de la bellesa dels cossos i de l'habilitat dels exercicis.

Per aquesta veritat que és a la base mateixa dels espectacles de circ, l'escenari hi lliga malament. La pista, voltada de públic per tots costats, és el lloc més adequat per als números de circ, que els veritables aficionats prefereixen encara que no sigui un local edificat, sinó una gran tenda de tela vi-

Apunts de Pere Ynglada

Hem remarcat que es tracta d'elements de l'ofici com integrants del programa, perquè el circ és un espectacle que vol, per part dels que s'hi dediquen, un entrenament i una consciència professional que no poden ésser suplerts mai per la millor bona voluntat de qualsevol amateur.

El circ és un espectacle que viu de la veritat i d'una preparació acurada. No suporta els trucs habituals de l'escenari. Tot és fet a la vista del públic, el qual considera aquells preparatius dels aparells del número, sota la vigilància de l'artista amb el barnús posat, com un element més de l'espectacle.

Aquesta netedat, aquesta bona fe que és en l'essència mateixa del circ, va acompanyada d'una preparació seriosa que no deixa res a l'atzar, que és producte d'un exercici rigorós. Bona fe per part dels artistes i bona fe per part del públic, el qual cerca en el circ un espectacle pur, d'emoció netament artística, sense barreges d'altres emocions que no si-

rolada, amb puntals i cordes i graderies de fusta i el sòl de terra tova.

Així serà muntat el circ que treballarà a Barcelona la setmana que ve, amb un programa completíssim que no s'ha fet públic encara per manca d'alguns detalls, però que sabem que hi figuraran números prou coneguts a Barcelona i pels lectors de MIRADOR, com la família Frediani, perquè tota propaganda sigui innecessària.

Veurem, doncs, organitzada per un grup d'entusiastes de circ, una festa amb totes les característiques i tota la poesia d'aquest espectacle, el més complet de tots, el que s'ha conservat més pur, més lligat a una tradició, i que té encara al seu favor la complaença del públic més variat, de totes les edats i de totes les intel·ligències. Perquè el circ té a més a més el gran avantatge que no ha estat víctima de cap esnobisme, i potser per això ha pogut mantenir-se tal com és, que és tal com ha d'ésser.

Totes les obres del mestre Guerrero s'assemblen i es distingeixen tot seguit. No cal cercar una elevació ni una inspiració extremes, ni tampoc complicacions orquestrals que facin que la partitura sigui ben treballada. Tot el contrari: unes melodies fàcils servides amb una orquestració reduïda són les característiques d'aquesta música que cerca la popularitat com a únic fi, i val a dir que l'autor, així, té la feina fàcil i el resultat és que no passen les temporades sense que hi hagi dues o tres estrenes del mestre Guerrero per a cada un dels conjunts que conreen el teatre líric espanyol. Una de les darreres obres i que fins ara no ha arribat encara als escenaris de la nostra ciutat, és *El ama*, amb llibre de Fernández Ardevín, però que a Madrid ja s'ha fet popular i que ací coneixem per aquests discos cantats per Lluís Sagi Vela, Maria Badia i Joan Garcia. El primer artista és la primera vegada que en parlem i val la pena de fer-ho pel cognom que porta i també per les característiques de la seva veu clara i bastant potent, de manera que és fàcil seguir la lletra del que canta, però ens sembla poc flexible i amb una certa dèria a guanyar-se el favor del públic. La millor interpret és Maria Badia, una de les artistes més estimables del gènere. El tenor Joan Garcia ja fa temps que es prodiga als discos i ací canta un fragment popular de ritme molt mogut, potser el més ben fet dels quatre que ens porten aquests discos.

La intenció de conservar enregistrades les veus més famoses dels intèrprets vocals ha fet enregistrar pel procediment elèctric una de les veus més famoses, la d'Enrico Caruso, interpretant el fragment més popular de l'òpera italiana: *La donna è mobile*, i tot plegat ens pot semblar ja la veu d'uns altres temps.

De l'Orfeó Català hi ha un disc que porta la cançó de Ruyra i Francesc Pujol, *Vent fresquet de tramuntana*, amb acompanyament de la Cobla Barcelonès. Té aquesta obra molta semblança amb el *Sant Jordi triomfant*, del mateix autor, sense assolir, puix també ho pretén, el caràcter èpic, però tenint també la forma d'himne. Al dors hi ha una nadala de Pérez Moya i una altra de popular francesa cantada a una sola veu, d'estil senzill, però amable.

A continuació cal donar un bon salt i de-

tallar altres discos, com són el que omple el tríu argentí Irusta, Fugazot i Demare, i val a dir que un dels tangos, *Pan*, no sembla continuar aquella trajectòria de reviscolament de que parlàvem dies enrera i torna a la carrinoneria de la sensibilitat de músic-hall, sempre atrotinada. L'altre, *Cachorros*, té una melodia d'un orientalisme molt ben trobat i fins i tot sembla més ben cantat.

Per acabar, un disc de jazz amb dues orquestres no conegudes, la McKinney's Cotton Pickers, agrupació poc nombrosa però d'uns instrumentistes perfectes, aptes per a conrear el jazz hot de conjunt, puix no hi ha instruments solistes. *Tiger Ras* és interpretat amb un ritme fantàstic que no permet seguir les acrobàcies dels instrumentistes; fóra molt convenient comprimir la sonoritat dels instruments de percussió que ofeguen els altres. L'orquestra Washboard Rhythm Boys té les mateixes característiques que l'anterior.

J. G.

El ama. — J. Guerrero. — Ll. Sagi-Vela i chor. — *Señorama*. — Companyia del Gramòfon, DA 4236. — *Idem Id.* — *Quando en las noches de luna*. — *Idem Id.*

El ama. — J. Guerrero. — Ll. Sagi-Vela i M. Badia. — *Se me veria en la cara*. — Companyia del Gramòfon, DA 4238. — *Idem Idem*. — J. Garcia i chor. — *Tonada castellana*. *Idem Id.*

O sole mio. — Cançó napolitana. — E. Caruso. — Companyia del Gramòfon, DA 1303. — *Rigoletto*. — *La donna è mobile*. — *Idem Idem*.

Vent fresquet de tramuntana. — Ruyra i Pujol. — Orfeó Català i Cobla Barcelona. — a) *Cap a Bellem van dos minyons*; b) *Pels fills d'Adam i Eva*. — Companyia del Gramòfon, DB 4200.

Cachorros. — Trio argentí Irusta, Fugazot i Demare. — Companyia del Gramòfon, GY 18. — *Pan*. — *Tango*. — *Idem Id.*

Tiger Ras. — Fox. — Orq. Washboard Rhythm Boys. — Companyia del Gramòfon, AE 4227. — *Cryng and Sighbig*. — *Idem Id.*

Viatges Marsans, S. A.

Rambla Canaletes, 2 i 4 - BARCELONA

Lliura: Bitllets de ferrocarril i Passatges marítims i aeris; els Bitllets quilomètrics espanyols, a l'acte, facilitant ensem al client la fotografia necessària.

Reserva: Seients en els trens ràpids, Places en Pullmans i cotxes-llits, Habitacions en els millors hotels, Autocars per a gran turisme.

Organitza: també: Viatges individuals a preu fet, Excursions, Peregrinacions, Congressos, Creuers i molt especialment

Viatges de nocés: a Roma utilitzant els bitllets reduïts del 70 % que com Agència emissora dels ferrocarrils de l'Estat Italià lliura a l'acte a tot client al qual interessin.

El senyor que torna sobtadament de viatge. — Que és estrany! La meua dona està sola! (Candide, París)

—Sí, ens hem divorciat. Ella es queda els nens, i jo em quedo el pis. —I els béns, qui se'ls quedarà? —L'advocat.

(Ric et Rac, París)

Exit en la mida Corbates innarrugables Dijames a bon preu JAUME I, 11 Telèfon 11655

Refrigeradors, 4 anys de garantia

substituint TOT el mecanisme en cas d'avaria
Avalat per l'organització més potent del món

General Electric

Refrigerator

RÉGENT A ESPANYA:

P. de Gràcia, 29

BARCELONA

Societat Espanyola de Carbur Metàl·lics

Correu: Apartat 190
Telèg.: "Carburas"

BARCELONA
Mallorca, 232

Telèfon 75015

CARBUR DE CALCI: Fàbriques a Berga (Barcelona) i Corcubion (Corunya); : OXIGEN 99 % DE PURESIA, Fàbriques a Barcelona, València i Còrdova; : ACETILEN DISSOLT, Fàbriques a Barcelona, Madrid, València i Còrdova; : FERRO MANGANES I FERRO SILICI; : SOCARRIMAT I SECAT de fils i peces seda, cotó i altres teixits; : CALEFACCIÓ INDUSTRIAL de laboratoris i domèstica; : GENERADORS, BUFADORS, MANOMETRES, materials d'aportació per la SOLDADURA AUTOGENA

PRESSUPOSTOS, ESTUDIS, CONSULTES I ASSAIGS GRATIS

¡NERVIOSOS!

Prou de patir inútilment, gràcies a les acreditades GRAGEES POTENCIALS DEL DR. SOIVRÉ que combaten d'una manera còmoda, ràpida i eficaç la

Neurastènia (en totes les seves manifestacions), mal de cap, cansament mental, pèrdua de memòria, vertigena, fatiga corporal, tremolors, disipènia nerviosa, palpacions, histerisme i trastorns nerviosos en general de les dones i tots els trastorns orgànics que tinguin per causa o origen espòntanament nerviós.

Les Gragees potencials del Dr. Solvré, més que un medicament són un element essencial del cervell, medulla i tot el sistema nerviós, regenerant el vigor actual propi de l'edat, conservant la salut i prolongant la vida; indicades especialment als esportistes en la seva joventut per tota mena d'excessos, als que verifiquen treballs excessius, tant físics com morals o intel·lectuals, esportistes, homes de ciències, financers, artistes, comerciants, industrials, pensadors, etc., aconseguint sempre, amb les Gragees potencials del Dr. Solvré, tots els esforços o exercicis fàcilment i disposant l'organisme per reprendre la seva vida amb el màxim resultat, arribant a l'extrema vellesa i sense violentar l'organisme amb energies pròpies de la joventut.

Basta prendre un flascó per convèncer-se'n

Venda a 6'60 ptes. flascó, en totes les principals farmàcies d'Espanya, Portugal i Amèrica

NOTA: — Dirigint-se i trametent 0'25 ptes. en segell de correu per al franquig a Oficines Laboratori Sòkars, carrer del Ter, 16, Barcelona, rebreu gratis un llibre explicatiu sobre l'origen, desenvolupament i tractament d'aquestes malalties